

Eesti Kunstiakadeemia
Disainiteaduskond
Tekstiilidisaini osakond

KEELATUD ARMASTUS

TEKSTIILITERAAPIA LÄBI KASVAVA KUNSTITEOSE LOOMISE

Bakalaureusetöö

Autor:
Marin Noon

Juhendajad:
Piret Valk, MA
Krista Leesi, MA

Antud kirjatükk on ainus, mis jääb füüsiliselt alles "Keelatud armastuse" teosest,
sisaldades autori jaoks kõike vajalikku- teekonda ja tundeid.
Need ju ongi elus olulised!

Tallinn 2023

SEE ON ÜKS LUGU.

SEE ON TEBELIKULT NAGU ROHKEM ÜKS LUGU MITMES VAATUSES.

SEE ON LUGU ERINEVATEST VALDKONDADEST,
MIDA HARILIKULT EI OSATA KOOS NÄHA.

SEE ON ÜHE HAIGUSE LUGU.

SEE ON MATERJALIDE LUGU.

SEE ON HOOLIMISE JA LOOMISE LUGU.

SEE ON LUGU KEELATUD ARMASTUSEST.

SEE ON LUGU KAHTLUSTEST JA KÕHKLUSTEST.

SEE ON ENESESSE USKUMISE JA ENESEUSU
KAOTUSE LUGU.

SEE ON PROTSESS.

SEE ON TERAAPILINE PROTSESS.

SEE ON PÄEVIK, MIS KOOSNEB MÖTISKLUSTEST.

SEE EI OLE TURVALINE TEEKOND ÜHEST PUNKTIST TEISE.

SEE ON PIISAVALT RÄNK MENTAALNE RÄNNAK,
TEADMATA TÄPSELT Kuhu SEE VÄLJA VIIB.

SEE ON ÄRATUS.

SEE ON VÕITLUS.

SEE ON LEPPIMINE.

SEE ON ÜHE HAIGUSE MÖTESTAMINE LÄBI
KASVAVATE TEKSTIILIDE

SISUKORD

Summary	8
Sissejuhatus	11
“Keelatud armastuse” eellugu	12
“Keelatud armastuse” erinevad tahud	14
Ajutine vs pikaajaline	19
Mõtisklus terminoloogiast	20
Teraapiline teekond	23
Kokkuvõte	29
LISAD	
Küsimused Eesti Allergialiidule	30
Kiri Lääne-Tallinna Keskhaiglale	32
Eksperimentaaltekstiili õppeaine raames läbiviidud seemnetekstiili loomise katsetused	36
Kasvava tekstiilist kunstiteose tarbeks katsete läbiviimine	63
Kasvava tekstiilist kunstiteose “Keelatud armastus” valmistamise protsess	115
Kavandamine	116
Materjalid	123
Puitkarkassi valmistamine	124
“Äratus”	127
“Võitlus”	130
“Leppimine”	135
“Keelatud armastus” enne kasvamist	138
“Keelatud armastus” TASE´23 näitusel kasvamas	142
“Keelatud armastus” oma elutsükli lõpetamas	144
Tekstis kasutatud allikad	150

SUMMARY

FORBIDDEN LOVE. TEXTILE THERAPY THROUGH THE GROWING ARTWORK

This is a story of an illness and making sense of it with the aid of growing textiles. It is a therapeutic journey consisting of three growing works of art and of a journal of self-reflection describing the process of making these works of art. They have all developed in parallel and complement each other.

The focus of this work is on combining two completely different fields – plant growing and the world of textiles. Those two fields play the roles of forbidden love in this work as it is about people who have are advised not to have house plants and interior textiles in their homes because of a disease. It is allergic asthma – an invisible, but very unpleasant and annoying companion dictating peoples' habits of living. How is a person loving both house plants and home textiles and not wanting to live in a minimalist home supposed to live his/her life? In my bachelor's thesis I am looking for an answer to this question.

An important part of this work is the author's journey of creative self-expression from the onset of the disease until accepting it. It can provisionally be called textile therapy. In order to involve the audience in understanding this process visitors have a chance to water the growing textiles during the exhibition and thus experience the work through different senses.

ÜHEL PÄEVAL SEE KÕIK JUHTUS. MA EI OLNUD
SELLEKS ÜLDSE VALMIS, ET SEE KÕIK NIIMOODI
LÄHEB... SELLEKS EI SAAGI MUIDUGI VALMIS OLLA,
EI OLEKS SAANUD KA KEEGI TEINE.

SEALT ALGASID KA MÖTISKLUSED - VADADUS
KUIDAGI SEE KÕIK LÄBI SEEDIDA JA EDASI MINNA -
KIRJAPANDUNA TUNDUS KÕIK KUIDAGI SELGEM.
KUIDAGI MUST-VALGE - ELU EI OLE KUNAGI NII
MUST-VALGE, IKKA VARJUNDITEGA - VARJUNDID
OMA TONAALSUSTEGA - TONAALSUSED OMA NÜANSSIDEGA,
MÖTISKLUSED AITAVAD NEID NÜANSSE PAREMINI
TAJUDA.

LIHTSALT ENESE JAOKS...

SISSEJUHATUS

See on lugu ühest haigusest ja selle mõtestamisest läbi kasvavate tekstiilide. See on teraapiiline teekond, mis koosneb kolmeosalisest kunstiteosest ja selle valmistamise protsessi kirjeldavast, loomingulisest päeviku formaadis enesepeegeldusest. Kõik teose osad on arenenud paralleelselt ja täiendavad üksteist.

Töö fookuses on kahe täiesti erineva valdkonna kokkusidumine – taimekasvatuse- ja tekstiilimaailma. Just need osapooled on siin keelatud armastuse rollis, sest juttu tuleb inimestest, kelle kodudes ei ole ühe haiguse tõttu lubatud ei toataimed ega sisustustekstiilid. See haigus on allergiline astma – nähtamatu, aga ebameeldiv ja kiuslik kaaslane, kes dikteerib eluharjumusi. Kuidas siis peaks elama inimene, kes väga armastab nii toataimi kui kodutekstiile ega taha elada askeetliku sisustusega kodus? Sellele otsingi bakalaureusetöö raames vastust.

Oluliseks komponendiks selle töö juures kujunes loomingulise eneseväljenduse teekond minu enda sama haiguse tekkimisest kuni sellega leppimiseni. Seda protsessi võiks kokkuvõtvalt nimetada tekstiiliteraapiaks. Et kaasata publikut selle mõistmisesse, on näituse toimumise ajal loodud võimalus inimestel kasvavaid tekstiile kasta ja läbi selle kogeda teost erinevate meelte abil.

“KEELATUD ARMASTUSE” EELLUGU

See töö räägib kahe erineva valdkonna kokku sidumisest, mida tavaliselt ei osata koos näha- taimekasvatuse- ja tekstiilimaailm. Esimest neist seostatakse rohkem hooajalisusega ja teises nähakse väärtust kauakestvuses. Mina jõudsin sellise koosluse juurde “Eksperimentaaltekstiili” õppeaine raames 2021. aastal Piret Valgu juhendamisel, kus meid suunati tekstiilidega eksperimenteerima ja katsetama uusi lahendusi. Mõtted kasvavatest tekstiilidest kujunesid huvipakkuvaks ja sellele järgnesid mitmed praktilised katsetused, mida kirjeldan siin töös hiljem lähemalt alates lk 36.

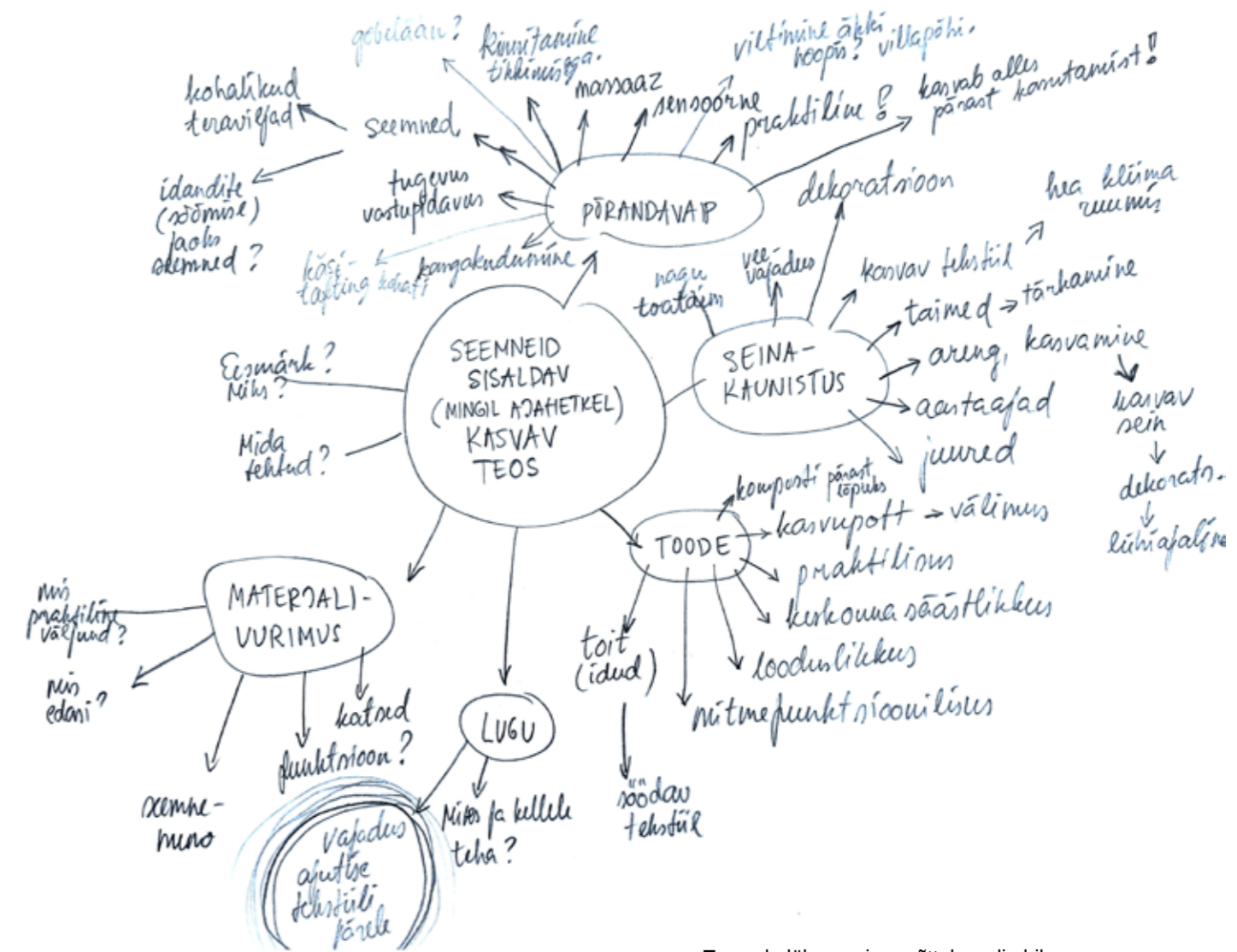
Umbes samal ajal juhtusin põdema COVID-19 viirust, mille tagajärjel sai mu organism tugevalt kahjustada ja varasemast väikesest tolmuallergiast kujunes välja astma – eluaegne raske haigus, millele pakutakse küll leevendavat ravi, kuid mis inimese elurütmi ja harjumusi märgatavalt muutama sunnib. Värske diagnoosi saanuna alustasin tutvumist astmaatikutele ja allergikutele soovitusliku elustiiliga ja selgus väga mitmeid aspekte, mida ma poleks osanud oodata. Neist kõige keerulisemaks osutus fakt, et allergikute eluruumides ei ole soovituslikud sisustustekstiilid ega toataimed (Jürisson, Maie. 2020). Nendes mõlemas on allergeenidele ideaalne keskkond – soe (20-25 kraadi) ja niiske (70-80%). Allergiat võivad tekitada nii taimedest tulenev õietolm, mullas arenevad hallituseente eosed kui ka tolmulest. Paljudel patsientidel esinevad mitmed allergialiigid koos.

Kui kuidagi ei saa, siis äkki ikka kuidagi saab? Alustades bakalaureusetööga tegelemist, seadsin hüpoteesi, et võib-olla võiks astmahaigetele ja allergikutele olla lahenduseks nõ kasvavad tekstiilid, mis asuksid eluruumis vaid ajutiselt? Tegemist oleks nõ tekstiilist toataimega, mis vajab hoolt ja armastust, et saaks pakkuda sama selle omanikule. Selline elav tekstiil pakuks ruumis ajutist asendust nii toataimedele kui ka siseruumi tekstiilidele ega jõuaks oma kasvamise ajaga palju tolmu koguda. Samuti ei sisaldaks see mulda, milles võivad areneda ebasobivad hallitusseened ja bakterid. Seemnetes on väga palju elujõudu, nii et need saavad kasvada ka ilma mullata, vajades ainult vett. Ajaliselt oleks element kasutuses seemnete idanemise aja, sõltuvalt taimedest umbes 1 kuu. Seejärel leiaks see oma koha biojätmete kogumiskohas, kuna on üleni looduslikku päritolu.

Uuris ka Eesti Allergialiidult, kas selline kooslus allergikute eluruumidesse üldse sobida võiks (neile saadetud küsimustik on välja toodud lk 30). Statistika järgi on allergikuid ja astmahaigeid päris palju – Eestis põeb astmat ligi 5–8% täiskasvanutest ehk 70 000–112 000 inimest (Eesti Kopsuliit, 2021). Kas selline looming võiks mingil moel pakkuda neile lahendust?

Eesti Allergialiidu juhatus liige Mare Pauklin tõi välja, et minu mõtte puhul näeb ta potentsiaalse ohuna niiskes materjalis idanevaid taimi, mis võivad mõnes kodus põhjustada hallitust. Kõik pidavat olenema väga erinevatest teguritest – eelkõige kodusest temperatuurist ja õhuniiskusest, aga lisaks ka mitmetest muudest asjaoludest. Seega ei saa ka öelda, et mõni materjal oleks sellise haiguse puhul kodus parem kui teine, kuna ei tea ju ette, milline tekstiil kodutolmulest hakkab koguma. Kindlasti aitab pidev materjali hooldus ja puhastamine vähendada materjalis sisalduvate tolmulestade hulka. Tekstiilist toataime sobivuse kohta allergikutele arvas ta, et tekstiilist toataim ei ole hea õietolmu ja hallitusallergikule. Nii et kokkuvõttes ei saa veel kindlalt väita, et selline kooslus, mida oma lõputöös olen arendanud, oleks parim lahendus allergikutele, selleks oleks vaja teha edasiseid uuringuid.

Kuna antud teose puhul veel puudub praktiline kogemus selle rakendamisest erinevates keskkondades, mida antud töö maht ei võimalda, siis kujunes minu lõputöö projekteksperimentaalseks ja oletuslikuks. Kui edaspidiste katsetuste käigus selgub mitesobivus allergikute kodudesse, siis saab antud idee arenduse suunata kasutusse laiemale sihtgrupile sisekujunduslikel eesmärkidel.

Teemale lähenemine mõttekaardi abil 2022. aasta kevadel.

“KEELATUD ARMASTUSE” ERINEVAD TAHUD

Teemaga töötades hakkasin uurima, millist heaolu võiks ajutiselt kasvav tekstiilist “toataim” inimestele pakkuda. Näiteks pakkus huvi väide, kas taimede eest hoolitsemine ja nende kasvu jälgimine võiks olla seotud kehas nõ õnnehormoonide (dopamiini ja endorfiinide) tootmisega ja seetõttu tervendava toimega? Kuna astmahaiged aga ei saa tegeleda toataimede eest pidevalt hoolitsemisega, siis võiksid nemad kasutada selleks ajutiselt kasvavaid taimi. Parem hoolitseda taime eest ajutiselt, kui üldse mitte seda teha.

Aiandusterapeut Kadri Maikov on välja toonud, et näha taime tervet elutsüklit oma peenral on tervendav – inimene paneb seemne mulda, kasvatab ise taime, mis läheb õitsema ning lõpuks saab vilju. Ta väidab, et ka väga rasketel juhtudel, näiteks aidsihaigetele, antakse taim hooldada, sest siis ei mõtle inimene enam ainult endast ja oma haigusest, vaid pigem sellest, kas taim vajab kastmist ja hooldamist. Taimega tekib isiklik psühholoogiline suhe. Seega väide, et kui sina hoolitsed taime eest, siis taim hoolitseb ka sinu ees, võib täiesti tõele vastata. (Maran, Kai. 2019)

Lisaks uurisin pisut, kas selline kooslus suudaks kaasa aidata ka ruumis õhu kvaliteedi parandamisele? Teadaolevalt seovad taimed fotosünteesi käigus süsihappegaasi ja muudavad selle hapnikuks, mida vajame kõik hingamiseks. Üldiselt leitakse, et toataimedel on tõesti ka õhusaaste puhastamise võime. Nimelt viis NASA juba 1980. aastate lõpus läbi selleteemalisi katseid, millega teadlased tegid kindlaks, et peamiselt suudavad taimed õhust eemaldada benseeni, trikloroetüleeni (TCE) ja formaldehüüde (Johnson, Anne. 1989). Katsed suletud laboris ja päriselu toas on loomulikult kaks erinevat asja ning nüüdseks on selliste katsete tulemusi ka kahtluse alla seatud, kuid üldiselt ollakse siiski ühel meelel, et fakt taimede õhu kvaliteedi parandamisest on ikkagi tõestatud. (Wong, James. 2020) Seega on taimedel kodus mitmeid häid omadusi ja allergiate all kannatavad inimesed võiksid samuti neist osa saada.

RÕIVAIST TAIME TAH SIN LUV
KÕAB NAGU TATIKAS
PISUT PEAST VIST SASSIS ISE
VÕI ON HOOPIS NUTIKAS

KAVA MÕELDUD KAUNIKENE
PANIN PÜKSID KASVAMA
OH SA JUMEL IGA PÄEV
PEAB NEID VEEL KASTMA KA

“KASVA KASVA KANGAST TAIM
KASVA MINU RÕÕMUKS, SILMAILUKS VIIVUKS”
LAUSUSIN KUI MANTRAT
SEEMNEST IDU VÄLJA TULI
JUSTKUI TEEKS TA TANTRAT

MIS SIIS IKKA JUTTU PIKKA
SAINGI KANGA PUHA ROHE
KASVAB TEINE NAGU MÜHIN
ROHEPÖÖRE TOIMUB KOHE

KUI TAL LÕPEB ELUTEE
UKSE TALLE PAOTAN
ENDAL PISUT NUKKER MEEL
PEENRALE TA LAOTAN

POLE KURBUSEL SIIN RUUMI
RINGIRATAST KÄIBKI SUUND
ROHELISEM OLLA VÕIKS ME
MÕTE
TUBA
KUI KA ILMARUUM

"TE HINGATE VALESTI!" ÜTLES ARST MULLE
ENESEKINDLALT. MIND AASAS SEE NAERMA:
"MISMOODI VALESTI?"
"PEALISKAUDSELT..."
MINA OLIN SISIMAS RÕHMUS, ET SUUDAN
MIDAGI SIIN ELUS TEHA PEALISKAUDSELT,
SEST MUIDU OLENGI KÕIGES LIIGA PÕHJALIK.

EINOH, HINGAMINE ON MUIDUGI OLVLINE.
HAKKAN ÜMBER ÕPPIMA.
SEDA MA JU OSKAN.

AJUTINE VS PIKAAJALINE

Selle töö raames saab rääkida ka tekstiilide elutsükli ringluse vajadusest. Taimede kasvamise abil on kõige kiirem viis seda ringlustsüklit "puust ja punaselt" selgitada, sest see on piisavalt lühike ja nähtav. Taimede elurütm käib koos aastaaegadega. Taimede kasvu protsess on alati ringluses ja sellepärast tõin selle ka tekstiilimaailma ja liitsin kaks valdkonda kokku. Huvitavaks teeb selle koosluse piiripeal kõndimine. See on justkui taimekasvatus, aga samas nagu ei ole ka. Sama tekstiilivaldkonnaga – on nagu tekstiil, aga mitte päris tavaline. Kas nii ajutist asja üldse sobib nimetada tekstiiliks? Oleme ju harjunud, et tekstiil peab olema vastupidav ja kauakestev. Seda peetakse pigem puuduseks kui tekstiil ei kesta kaua. Näiteks saab paralleeli tuua kiirmoega, mida seostatakse ajutise tekstiili mõistega. Sellest tulenevalt on ajutisel tekstiilil justkui kehvamaiguline märk küljes. Minu väljapakutud lühiajaliselt kasvav tekstiil on siiski pigem pikaajaline. Miks nii? Selle puhul toimub pidev ringlus, kuna tegemist on loodusliku päritolu tekstiiliga. Pikemas perspektiivis on just selline tekstiili kontseptsioon ju kauakestev. Kestab lõputult, sest koguaeg toimub ringlus–loomine, tarbimine, loobumine, et saaks alata uus tsükkel.

Bakalaureusetöö projekti materjalid soovisin algselt saada mõne haigla kasutatud tekstiilide hulgast, sest see tundus mulle antud töö kontseptsiooni ja haiguse mõtestamise osas vajalik. Lehekülg nr 32 sisaldab kirja, mille saatsin Lääne-Tallinna Keskhaiglale, millest selgus tõsiasi, et haiglates ei kasutata enam naturaalsest kiust tekstiilmaterjale, kasutuses on ühekordsed tehiskiust materjalid. Seetõttu pidin antud mõttest loobuma, sest see ei sobitu ringluse põhimõttega minu töös.

Seejärel suundusin naturaalse materjali otsingutele Uuskasutuskeskuse poodidesse. Sealt sain nõ hüljatud tekstiile, mis on pärit teiste inimeste kodudest. Miks nad neist loobusid? Kas ka nende kodudes olid tekstiilid keelatud armastuse rollis? Või ei osatud neile leida enam sobivat funktsiooni? Millised võisid olla lood nende tekstiilide taga, sellest võib pikalt mõtiskleda. Kunagi oli tekstiil väga hinnaline materjal ja niisama seda ära ei visatud (või ära ei antud). Projekti materjalide päritolu on minu jaoks olulise sümbolse tähendusega ja seetõttu oli minu jaoks huvitav anda uus võimalus just sellistele tekstiilidele. (Vt ka lk 123)

MÕTISKLUS TERMINOLOOGIAST

Kui hakkasin tegelema tekstiili- ja taimekasvatuse valdkonna kokkusaamisega, siis tekkis küsimus, et kuidas ma nimetan kangaid, mis sisaldavad midagi kasvavat, midagi taimset ja elusat? Puuduvate sobivate eestikeelsete näidete tõttu pidin ise leidama sobiva terminoloogia antud töö kirjeldamiseks.

Algselt tundus, et sellist loomingut võiks ju nimetada "**roheloominguks**", "**rohetekstiiliks**". Rohe-eesliide on saavutanud väga laialdase kasutuse igas eluvaldkonnas. Näiteks on just sel aastal Tallinnale omistatud Rohelise pealinna tiitel, mis eelmainitud kinnitab (Euroopa roheline pealinn, 2023). Mulle aga hakkas pikapeale tunduma, et kõigest rohelisest on saanud justkui söimusõna. See ei anna edasi nõ "rohelist" väärtusi, vaid võib kõlada pigem halvustavalt. Võiks öelda, et rohepesu on kaaperdanud roheloingu. On tekkinud skeptitsism kõigi "roheliste" väidete suhtes. Samuti ei sobi kasutada terminit "**roheline kangas**", mis viitab otseselt pigem värvitoonile, mitte ei anna edasi seost roheliste kasvavate taimedega.

Veel kasutasin sõnapaari "**kasvav kangas**". Eesti keeles tähendab see aga pigem kanga valmistamisprotsessi, seda nii telgedel- kui silmuskudumise puhul. Kangast kootakse juurde, kangas kasvab.

Proovisin leida oma töö kirjeldamiseks kasutatust ka sõnadele "**biokangas**", "**biotekstiilid**" või "**ökokangas**", kuid pigem mõistatakse eesti keeles selle all mahedalt (ökoloogiliselt) kasvatatud, nõ ökotooteid. Või teisest küljest nimetatakse biotekstiilideks ka erinevaid uusi looduslikke materjali-suundi tekstiilimaailmas. Seega tundusid eelnevad terminid minu jaoks pisut eksitavad.

Kasutasin ka väljendit "**elav looming**", "**elavad tekstiilid**", kuid ka see tundus tinglik, sest kangas ei ela ju otseselt, kuigi vajab elamiseks vett ja õhku. Lõpuks otsustasin, et kasutan eelnevaid termineid sellise koosluse kirjeldamiseks vastavalt sellele, kuidas tundub tekstis kohasem ja milline neist parasjagu annab mõtte kõige paremini edasi.

SEE HAIGUS ON NAGU MINGI TAIM. KULGEB
KOOS AASTAEGADEGA. TÄRKAB, VOHAB JA
SIIS VAIBUB. AJAB OMA JUURED MINU SEES
LAIALI JA SIIS MÕNULEB. MA KUJUTAN
ETTE, KUIDAS OLEN NEID JUURI TÄIS...
NEED MUUDKUI LAIENEVAD JA VÕTAVAD
MULT ÕHU ÄRA. KURBUST KOPSUNI...
TAHAKS JÄTTA TA LIHTSALT KASTMATA,

LAS KUIVAB ÄRA...

SIIS KUI NÄPUD ON KANGAPANEELIDE
ÕMBLEMISEST VERISEKS JA VALUSAKS TORGITUD,
SIIS VAHELDUSEKS KIRJUTAN. MA ARVAN, ET
TEKSTIILITERAAPIA EELIS ON SEE, ET SIIN
TEBELIKULT EI OLE KINDLAT MEEDIUMIT, KUHU
SEE MAHTUNA PEAKS VÕI MILLE RAAMES SEDA
TEOSTAMA PEAKS. KA TEKSTIILIMAAILMAST
LÜGEMINE JA KAASAMÕTLEMINE VÕIVAD OLLA
TERAAPILISED, KIRJUTAMINE KA KINDLASTI,
MINULE KÜLL VÄHEMALT... AGA KAS KA
LÕHNA TUNDMINE? MILLINE ON SINU JAOKS
TEKSTIILILÕHN? ON SEE PIGEM HEA VÕI
EBAMEELDIV? KAS MEENUB MÕNI TUNNETUS VÕI
MÄLUPILT? MINU ARMASTUS TEKSTIILI VASTU SAH
VIST ALGUSE LAMBAVILLA LÕHNAST. MA TEAN, ET
PALJUD NIMETAVAD SEDA PIGEM HAISUKS :), AGA
ARVAMUSI PEABKI IGASUGUSEID OLEMA.

MÄLETAN ÜHT SOOJA SUVE. ON TALU. ON LOOMAD.
ON RIPP-TOOL. JA MINA ISTUN SEAL JA KOON KESET
SUVE VILLASEST LÕNGAST KIRIKINNAST. KUDUMISE
AJAL TUNNEN RÕÖMU, KUI VÄHE ON TEBELIKULT
ELUKS VAJA. ISEGI SÄÄSED EI SEGA... SEST MUL
ON MU LÕNG, VARDAD JA LAMBAVILLA LÕHN.

JUBA MÕTETES SINNA TAGASIRÄNDAMINE ON
TERAAPILINE ♡

TERAAPILINE TEEKOND

Aja jooksul hakkas tekkima arusaamine, et sellise kasvava loominguga tegelemine on väga te-
raapiline. Kas seda võiks siis nimetada kunstiteraapiaks, aiandusteraapiaks, tekstiiliteraapiaks või
hoopis aiandustekstiili teraapiaks?

Oma olemuselt võivad kõik sellised teraapiad olla väidetavalt inimest tervendavad. Oscar Wilde
olevat öelnud – inimene on kõige vähem tema ise, kui ta räägib oma isikus, andke talle mask ja ta
räägib teile tõtt. Kunstiterapeut Girija Kaimal väidab, et kunsti tegemine on inimtegevuse lahutama-
tu osa ja see aitab inimestel ellu jääda. Nüüd on asunud otsima ka teaduslikke tõestusi selle kohta,
et kunst võib ka ravida. Kunstiteraapia põhineb eeldusel, et igaüks meist on loov ja eneseväljen-
dusvõimeline. Kunstiteraapia arstid keskenduvad pigem valmistamise protsessile kui kunstilisele
lõpptootele. (Kaimal, Girija. 2020)

Sarnaseid seoseid võib leida ka aiandusteraapiast, mis on Eestis küll suhteliselt uus valdkond,
kuid mujal maailmas juba üsna levinud teraapiavorm, mis kasutab taimedega seotud tegevusi
terviseprobleemide leevendamiseks ning rehabilitatsiooni eesmärkide saavutamiseks. Teraapias
osalemine aitab kaasa eelkõige emotsionaalsele tervenemisele. Tõuseb inimese enesehinnang,
kuna talle antakse võimalus väljuda hooldatava rollist ning võtta vastutus taimede hoolitsemise
eest. Inimene ei mõtle siis nii palju enam oma haigusest, kui tegeleb loominguliste tegevustega ja
sellel võib olla vaimselt tervendav mõju. (Meri, Kristin. 2017)

Seeläbi jõudsin ka mina tõdemuseni, et kõige olulisemaks sellise loomingulise töö tegemisel on just
teekond ise. Seekordse loomisprotsessi kujunemine ja lõpliku teose valmimine on kirjeldatud läbi
antud kirjatüki. Kuigi tegelen sama teemaga juba üsna kaua, on see pidevas muutumises, ühest
äärmusest teise. Ma ei teadnud pikalt, kuhu see kõik välja jõuab ja mis sellest lõpuks kujuneb.
Tavaliselt liigun kindla, eelnevalt väljamõeldud väljundi suunas. Seekord on väljund pidevalt muu-
tunud. Ühel hetkel teen kasvavaid katsetusi, järgmisel hoopis kirjutan selle teema kohta luuletusi.
Kord kahtlen ja kord olen enesekindel. Sellise olukorra tingib ka antud töö piiripealne teemava-
lik, mille puhul arvatavasti ongi loomulik, et ka endal tekib palju küsimusi ja kahtlusi. Ühtepidi on
selline ebamäärasus minu jaoks põnev, kuid tekitab ka parasjagu muretsemist. Ka katsetused on
olnud kohati ebamäärase tulemusega. Küll on tekstiilid liiga ruttu ära kuivanud või ülekastmisest
hallitama läinud. Osad proovid ei lähe üldse kasvama ja teised vohavad liiga rohkelt. Aga see ongi
protsessi loomulik osa. Sellega tegelemine ongi antud juhul minu teraapia – täielik aiandustekstiili
teraapia. See on elu, need on elusad taimed ja tekstiilid omade kapriisidega.

Ka teised kunstnikud on leidnud sarnases koosluses inspiratsiooni. Minu lemmikuks on kujunenud
New Yorkis tegutsev kunstnik Jacob Olmedo, kes on saanud ka Dorothy Waxmani tekstiilipree-
mia antud teemaga tegelemise eest (Olmedo, Jacob, 2020) ja jätkab tegutsemist samal alal. Aga
mõtlemapanevaid kirjutisi on avaldanud ka Rootsi teadlane Svenja Keune, kes on huvitavalt
kirjutanud seemnete ja tekstiilide sidumisest oma 2019. aasta doktoritöös "On Textile Farming:
Living Indoors" (Keune, Svenja, 2019). Ka moelavadest ei ole teema mööda läinud, olles esindatud
näiteks selle aasta Loewe kevad-suvi kollektsioonis. Nõ taimerõivad sündisid Hispaania moemaja
biodisaineri Paula Ulargui Escalona koostöö tulemusena (Chan, Emily, 2022).

Valminud kasvav kunstiteos pakub võimalusi ka osaluskunstiks. Soovin jagada teose tunnetust publikuga. Läbi osalemise võib inimene jõuda minuga paremini samale äratundmisele, saada osa taimede ja tekstiili sidumise teraapilisest protsessist. Antud teose juures on selleks võimalus näituse ajal kasvavaid kangaid ise kasta. Kogedes näitusetööd erinevate meeltega, saab inimene laiemat tunnetust osaliseks. Nägemine, kompamine, haistmine- kõik meeled annavad selgelt märku, et taim vajab hoolitsemist, ilma selleta ta ei kasva. Sii võib tuua paralleeli tekstiilimaailmaga – kui me praegu ei hoolitse selle eest, siis pärast võib olla hilja. Nende kahe asja vahel on minu arvates selge seos.

Otsapidi jõuame jällegi välja astmaatikutest teemani. Kui inimene ei hooli end ümbritsevast keskkonnast, siis ongi tal halb olla ja tema elukvaliteet langeb. See võib langeda ka seetõttu, et inimesel on keelatud hoolida ja armastada. Kas tervise tõttu peab loobuma armastusest?

MUIDUGI KAHTLEN. KOGUAEG JA KÕIGES...

MIDA MÕTLED, MIDA ÜTLED
ON SEDA SIIS TEADA VAJA
SEE JU KÕIGEST SINU ADUKAJA

LAS MA VISKAN RIDU SIIA-SINNA
LASKE OMETI NEIL MINNA
SINNA KUS ON NENDE KOHT
MUIDU PEAS VÕIB OLLA OHT

/ KRITISEERIMISE KOHT /
LAS NAD OLLA NAGU ON
POLE VAJA KÄRA SUURT
EGA AUSAMMAST UUT

MA EI MAHU SIIA KASTI
KUHU TAHATE MIND TOPPIDA

VANAD VAIBAD HINGATA EI LASE
VAJA ÄRA KLOPPIDA

KOKKUVÕTE

Selle töö raames valmisid ajutiselt kasvavad tekstiilist kunstiteosed, mis võiksid olla üheks võimalikuks lahenduseks allergilise astma all kannatavatele inimestele, kelle kodus ei ole soovitatavad toataimed ega sisustustekstiilid. Loodud loomingulised teosed sisaldavad aga neid mõlemaid. Teraapiline teekond nende valmistamiseks sündis autori enda võitluse tõttu selle sama haigusega ning see on kajastatud antud kirjatükis mõtisklustena.

Selle tööga arvatavasti ei lahenda ära ühtegi suuremat tekstiilimaailma – ega astmahaigete probleemi, kuid see võiks neile pisut tähelepanu tõmmata. Ja võibolla areneb sellest algatusest siiski tulevikus välja midagi põhjalikumalt just sellise tervisemurega inimestele. Kõik suured asjad algavad väikestest sammudest. Olgu see töö siis üks väike samm parema ja tervislikuma tuleviku poole.

KÜSIMUSED EESTI ALLERGIALIIDULE

Saadetud meili teel 17.04.2023

Olen Eesti Kunstiakadeemia tekstiilidisaini eriala tudeng ja loon oma bakalaureusetöö raames üht võimalikku lahendust tolmuallergia all kannatavatele inimestele (ka astmaatikutele), kelle eluruumides on nii toataimed kui sisustustekstiilid ebasobivad. Tegelen neile ajutiselt kasvava tekstiilist sisekujunduselemendi loomisega, mis sisaldab nii tekstiili, kui ka idanevaid taimi.

Sellega seoses on mul tekkinud mõned küsimused, millele paluksin Eesti Allergialiidu spetsialisti(de)l võimalusel vastata. Sooviksin tuua sellega oma loomingulisse töösse sisse ka praktilise arvamuse allergia ja elukeskkonna seostest. Lühike küsimustik koosneb 6-st avatud vastustega küsimusest, et saaksite oma sõnadega teemat lahti mõtestada. Töösse kirjutan teie arvamuse üldistatult, mitte ei analüüsi kõiki vastuseid eraldi.

*Ette tänades,
Marin Noon*

Lisan fotod katsetustest, et tekiks parem arusaamine, mida kasvavate tekstiilide all silmas pean. Need ei sisalda mulda, vaid ainult naturaalseid tekstiile ja seemneid, kastmine toimub ainult veega. Tegemist on ajutiste sisekujunduselementidega koduses keskkonnas. Selline element kasvaks ainult ajutiselt (olenevalt taimedest umbes 1 kuu, seemnete idanemise aja) ja peale seda saaks selle komposteerida, sest see on täielikult biolagunev. Minu idee seisneb selles, et selle ajaga ei jõua selline element suurel määral tolmu koguma hakata, samas aga pakub see toataime eest hoolitsemise funktsiooni ja kodutekstiilide hubasust.

1. Kas ma olen õigesti aru saanud, et tolmuallergikute koju ei sobi toataimed, ega sisustustekstiilid?
2. Miks on toataimed tolmuallergia all kannatavatele inimestele mittedobivad? Kas mõned taimed on rohkem mittedobivad kui teised? Kas taimed ei sobi selle tõttu, et need koguvad tolmu ja mullas võivad areneda hallitusseened?
3. Kas ilma mullata taim võiks sobida tolmuallergiku koju? Näiteks idandid?
4. Miks sisustustekstiilid tolmuallergiku koju ei sobi? Kas igat tüüpi sisustustekstiilid (vaibad, kardinaid, padjad jne) on mittedobivad tolmuallergiku koju? Kas mõned võiks sobida rohkem kui teised? Osadel materjalidel on väidetavalt tolmu hülgav toime (nt villal või osadel kõrgtehnoloogilistel materjalidel). Kas siis näiteks villased sisustustekstiilid võiksid sobida, kui neid tihti hooldada ja tuulutada?
5. Kuidas Teile tundub, kas tolmuallergikutele võiks olla lahenduseks nõ "tekstiilist toataim", mis oleks kodus ainult ajutiselt?
6. Mis te arvate, mis võiks olla sellise koosluse (tekstiil + idanevad taimed) murekohad?

Vastatud 23.04.2023

Tere!

Aitäh Teile kirja eest! Meeleldi vastame Teie küsimustele.

Mainin ära, et oma küsimustes käsitlete Te mitut allergialiiki segamini, mille põhjused ja käsitlus on veidi erinevad. Neid peaks siiski eristama. Allergiat põhjustab tolmulest, mitte tolm ise. Lisaks võivad allergiat põhjustada õietolm ja hallitusseene eosed. Paljudel patsientidel esinevad need allergialiigid koos.

1. Kodutolmulestad on 0,25–0,3 mm pikkused, silmale nähtamatud ämblikulaadsed pisiolendid, mis on ühed sagedasemad aastaringse allergia põhjustajad. Tolmulestadele meeldib temperatuur vahemikus 20–25 kraadi ja õhuniiskus vahemikus 70–80%. Nad toituvad peamiselt inimnahalt eraldunud kõõmast ja leiavad head elutingimused madratsites, pehmes mööblis, voodirietes, sisustustekstiilides ning pehmetes mänguasjades. Ülitundlikule võivad allergeeniks olla surnud lestade osised ja lestade eritised. Toataimed pigem ei sobi õietolmu allergikule.

2. Toataimed on mitte soovitatavad õietolmu allergikule. Kuna aga tolmulestale meeldib niiske ja soe keskkond, siis võib ta tõesti hakata paljunema ka sisustustekstiili toodetes.

3. Oluline on meeles pidada, et inimestel on tihtipeale mitmed allergiad ja ei pruugi ainult olla kodutolmulesta allergia, vaid võib olla ka õietolmuallergia ja hallitusteallergia. Allergia aspektist on oluline tegeleda kõigi allergialiikidega. Antud toote potentsiaalse ohuna võib välja tuua niiskes materjalis idanevad taimed, mis võivad mõnes kodus põhjustada hallitust.

4. Sisustustekstiili osas ei saa öelda, et osad tooted on rohkem soovitatavad kui teised. Me ju ei tea ette, kus kellegi kodus, mis tekstiil kodutolmulesta hakkab koguma. Oleneb väga paljudest kaasteguritest- kodusest temperatuurist, õhuniiskusest jne. Ma ei ütleks, et villane materjal on parem kui muu. Kuna allergiat põhjustab tolmulest, mitte materjal. Kindlasti aitab pidev materjali hooldus ja puhastamine vähendada materjalis sisalduvate tolmulestade hulka.

5. Tekstiilist toataim arvan, et ei ole hea õietolmu ja hallitusallergikule. Kodutolmulesta osas on raske seisukohta võtta, kuna ei tea, kui palju realselt sinna kodutolmulesta tekib.

6. Tekstiil ise, idanevad taimed ei sobi õietolmu allergikutele ja hallituseallergikutele.

Kujutan ette, et kirjeldatud toode on uus lähenemine ja ka ilus (piltidel näeb väga kena välja) interjööri, aga et see oleks nüüd parim lahendus allergikule, seda ma kindlalt väita kahjuks ei saa.

Lugupidamisega,
Mare Pauklin
Eesti Allergialiidu juhatuse liige

KIRI LÄÄNE-TALLINNA KESKHAIGLALE

Materjali otsingutega alustasin haiglatest, sest mulle tundus, et haigusest kunstitööd tehes sobituks selline materjalide päritolu hästi minu töö kontseptsiooniga. Saatsin kirja meili teel, sellele vastati helistades.

Saadetud meili teel 27.03.2023

Teema: Kasutatud haigla tekstiilid kunstiprojektiks

Tere!

Olen Eesti Kunstiakadeemia tekstiilidisaini eriala tudeng ja mul on teile üks küsimus. Teen sel kevadel oma lõputööd tekstiilide ja taimekasvatuse kokkusidumisest ja sooviksin pakkuda üht võimalikku lahendust astma haigetele, kelle eluruumides on nii toataimed kui sisustustekstiilid ebasobivad. Proovin luua neile ajutiselt kasvavat tekstiilist sisekujunduselementi. See on selline katsetuslik kunstiprojekt.

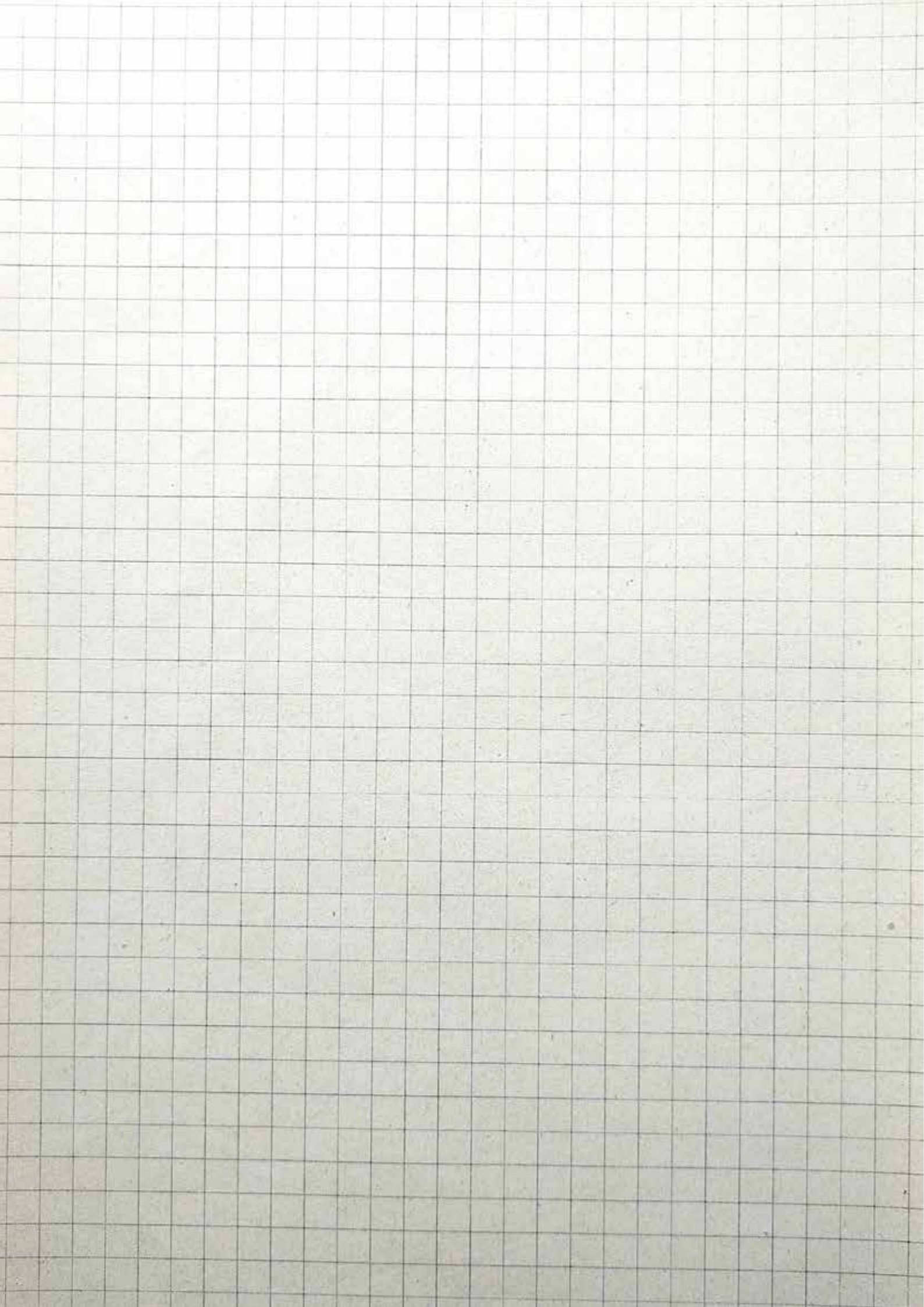
Sellega seoses on mul tekkinud vajadus heleda naturaalse kasutatud tekstiili järele. Olen just huvitatud vanadest haigla tekstiilidest, sest see sobituks konseptuaalselt minu tööga kõige paremini. Kas oskate palun mind suunata õigete inimesteni, kes teie asutuses tegelevad vanade tekstiilide käitlemisega (näiteks voodipesud, tööriivad, kitlid jms)? Otsin just sellist materjali, mis on juba nõ äraelanud ja ootab suunamist jäätmekäitlusse. Need ei pea olema terved ja korralikud. Võivad olla täpselt sellised nagu teil üle jäävad. Minu soov oleks sellistele materjalidele anda veelkord üks võimalus kunstiprojektis. Koguseliselt oleks see umbes paarikümne voodilina jagu või vastavalt sellele, kuidas teil on võimalik neid koguda.

Jään ootama teiepoolset tagasisidet ja olen avatud kõikidele selgitust vajavatele küsimustele.

Ette tänades,
Marin Noon
Tel ...
Eesti Kunstiakadeemia

Kirjale vastati samal päeval helistades, kuid kahjuks ei kasutata haiglas enam naturaalsest kiust tekstiile. Pakkuda oli oma aja ära elanud tööriivaid, kuid need olid valmistatud polüesterkiust, mis kahjuks ei sobinud ringluse põhimõtetele minu töös.

VÄHKREN VOODIS, EI SAA UND
VÄHKREN JUBA MITMES TUND
EI SAA SÖBA SILMALE, SEST
MÖTLEN TEKSTIILILMALE

NII ALGASID KATSETUSED

...

EKSPERIMENTAALTEKSTIILI ÕPPEAINE RAAMES LÄBIVIIDUD SEEMNETEKSTIILI LOOMISE KATSETUSED

Juhendaja: Piret Valk, MA
EKA 2021

SISSEJUHATUS

Juba mõnda aega olen tundnud suuremat huvi selle vastu, kuidas rikastada oma pere toidulauda isekasvatatud taimsete saadustega. Siiani olen seda teinud suhteliselt traditsioonilisel teel, külvanud taimeseemned õigel ajal mulda, hoolitsenud kasvava taime vajaduste eest ning seejärel nautinud selle pakutavaid vilju. See on olnud pigem mitte vajaduspõhine, kuivõrd huvipõhine ja põnev, omamoodi teraapiline tegevus minu jaoks. Sellest lähtuvalt tekkis mõte, et sellist õhinapõhist potipõllundust võiks kuidagi siduda tekstiilimaailmaga.

Antud projekti eesmärgiks kujunes luua tekstiil, mis sisaldaks taimeseemneid ja omaks mitut otstarvet enne oma kasutustsükli lõppu. Sooviksin, et loodud tekstiil oleks nii visuaalselt nauditav kui ka funktsionaalne ning oma elukaare lõpus täielikult looduses lagunev. Projekti käigus uurin, kuidas oleks kõige otstarbekam luua seemneid sisaldavat kangast, millised alusmaterjalid ja tehnoloogiad on selleks kõige mõttekamad ning millised abimaterjalid oleksid antud projektis sobilikud ja vajalikud. Eesmärgist lähtuvalt teen erinevaid materjalikatsetusi ja projekti eripärast lähtuvalt ka idandamiskatsetusi ja loodetavasti kunagi ka kompostimiskatsetusi.

Seemnetekstiili loomiseks viin läbi erinevaid katseid, milleks kasutan lambavilla (jääkvilla), hõredat puuvillast materjali (marlit), siidšifooni ja linast kangast. Need on alusmaterjalid, mis omavad loodava kanga puhul toetavat funktsiooni. Seemneid kinnitava abimaterjalina kasutan alginaati, kartuli- ja maisitärklisist ning želatiini. Seemnetest kasutan Eestis kasvavaid teraviljasid (rukis, kaer, nisu, oder, tatar), mahepoodides müüdavat spetsiaalset idandamisegu (kinoa, läätsed, redis), kressiseemneid, linaseemneid ning ube ja herneid. Sellisel moel saab luua nõ maitsetaimede kanga, lillepeenra kanga, teravilja-teemalise kanga jne.

Seemnetekstiili võimalikke kasutusvõimalusi:

- **Sensoorne (massaži) eesmärk.** Näiteks vilditud taldadena, sussides. Saaks luua lastele sussid (või susside sisse tallad), mis masseeriks jalataldu ja aitaks imiteerida maapinnal kõndimist. Kui lapse jalg sussist „välja kasvab”, saab sellest luua nt lillepoti, sest see juba sisaldab seemneid ja lõpuks kõik südamerahuga komposti visata. Massaži-seemnevaip, lisatud seemnetega kootud vaip ja kui seda enam ei kasuta, siis viskad mulla sisse ja see läheb kasvama. Siit tulenevad aga uurimisküsimused edasiseks tööks, millised seemned taluvad muljumist ja niiskust, et pärast ikkagi idaneksid, higiprobleem taldade puhul. Osade sissevilditud seemnete puhul arvatavati võib tekkida probleem, et see on liiga tihe ja sellest ei tule idud läbi.

- **Dekoratiivsed kasutusvõimalused.** Seemnetest loodud mustrid kangale. Kuusehted või muud jõulukaunistused, mis on kasutusel vaid ühel ajal aastast saaks peale dekoratiivse eesmärgi uue funktsiooni ka idandamispeenras. Ka ajalooliselt on jõulupuudel kasutatud söödavaid dekorat-

sioone (õunad, kommid, piparkoogid). Vahepealne funktsioon toiduks tarvitavate idandite kasvulava. Või liiguvad peale kuusel rippumist õuelindudele talvesöögiks. Lindude söögimatt. Samuti ka näiteks vanade naturaalsest kiust heegelpitside kasutamine idandamise all. Luua pitsi kasutades dekoratiivne idandamislava. Seemnetekstiili luues soovisin valmistada just sellist uut kangast, mis oleks ise üsna läbikumav ja hele, et seemnete dekoratiivne ilu pääseks esile.

- **Vormi loomine.** Näiteks valgustikate. Kõigepealt toaalgustil, hiljem õuealgustil, mis omakorda saab lisafunktsiooni kasvava peenra näol. Miks mitte ka küünlatern. Võib ka valgustikatest lõigata vahepeal veel tallad, mis peale kasutust sama teed lõpetavad. Vormi loomine näiteks kasvupottideks. Samuti toode, mis on kasutusel vaid ajutiselt. Enne seda võiks kasvupott olla näiteks jõululambikeste väike kuppel. Seemned omavad valguses lisaks ka dekoratiivset eesmärki, tekitades kuplile mustrid.

Jõulude ajal valgusti kuppel---kevel kasvupott---suveks kompost.

PROTSESSI METOODIKA JA KANGANÄIDISTE TEHNOLOOGILINE KIRJELDUS

Uurimisprojekt arenes ja täienes protsessi käigus, sest suundi, kuhu liikuda oli tohutult palju. Tooksin siinkohal välja, milliste suundadega ma tegeleda jõudsin, millised tunduvad veel huvipakkuvad, kuid ajapuudusel jäid seekord läbi katsetamata, samas näen edaspidi perspektiivi, et nendega edasi tegeleda.

Läbi katsetasin:

1. Seemnete lisamine kangasse ömmeldud kapslitesse/taskutesse/pesadesse (Katse 1).
2. Seemnete kinnitamine mitme kangakihi vahele bioplasti abil (Katsed 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10).
3. Seemnete kinnitamine kangasse kasutades ainult tekstiilset kiudu, antud katsetuste raames naturaalselt lambavilla (Katse 2 ja osaliselt katse 3).
4. Seemnete lisaväärtusega taaskasutustekstiil (nt. vanu puuvillased linikud kasutada koos seemnetega uue dekoratsioonilemendi loomisel) (Katse 6).

Sooviksin veel edaspidi teha järgnevaid katsetusi:

1. Katsetada põhjalikumalt läbi erinevaid bioplastide retsepte, et nendest leida sobivaim seemnetega tekstiili loomiseks.
2. Uurida täiendavalt vildi kasutusvõimalused seemnetekstiili loomisel.
3. Teha rohkem katsetusi konkreetsete toodete põhised.
4. Teha rohkem katsetusi vormi loomiseks, nt kasvupotid, lambivarjud.
5. Teha põhjalikumaid katsetusi „seemnevorstikestega”, neist hiljem telgedel tooteid kududa.
6. Pabernööri sisse seemnete „istutamine” ja sellest toote tegemine kangastelgedel.
7. Seemnetest loodud mustrid kangale.
8. Taaskasutustekstiilid (vanad kampsunid jms.)

Nagu eelkirjeldatust näha, siis edasiuurimist antud teema vallas oleks küllaga. Aga keskendun siinkohal siis juba läbiviidud katsetele. Selguse mõttes nummerdasin katsed, et neid oleks edaspidises tekstis parem kasutada. Toon iga katse puhul välja hüpoteesi ja hiljem kirjeldan tulemust ning teen katsest järeldused. Osade katsete puhul viin hiljem läbi ka idandamiskatsed, mille tulemust kirjeldan iga katse juures eraldi.

KATSE 1

Aluskangas tihedam linane, pealiskangas hõre puuvill.
Õmmeldud taskud. Teravilja seemned (rukis, oder, kaer, nisu)

Hüpotees: Alustasin projekti mõttega luua seemnetaskutega tekstiil. Õmmelda naturaalsesse ja hõredasse kangasse väikesed kanalid, kuhu sisse saab asetada seemned. Kasutada soovisin sellist kangast dekoratiivsetel eesmärkidel, näiteks kardinade puhul mustri pisut teistsugune edasiandmine. Samuti raskuspaela alternatiiv, et parandada kardina langevust.

Tulemus: Nagu fotolt näha, siis antud kanga ja seemnete puhul see ei töötanud, sest hõredast naturaalsest puuvillasest kangast kippusid seemned liiga ruttu läbi tulema. Katsetustega antud teemal saaks jätkata, kui kasutada pisut tihedamat kangast. Siis aga tekib küsimus, kas kanga lõppfaasis ehk peenras saavad seemned sellest läbi idaneda. Lahendus oleks ka sünteetilise tiheda, kuid läbipaistva kanga kasutamine, see annaks edasi dekoratiivset funktsiooni, kuid antud projekti raames soovin kasutada vaid naturaalseid tekstiile, et tagada hilisem seemnetekstiili täielik lagunemine kompostis.

Võimalik kasutusotstarve: Näiteks kardinad.

KATSE 2

Naturaalse lambavilla sisse vilditud erinevad seemned

Hüpotees: Proovisin viltimise teel kinnitada seemneid kanga sisse. Alustasin õrnalt nõelviltimisega, seejärel jätkasin juba tugevamalt märgviltimisega. Oht on see, et vilditud kangas seemnete ümber jääb liiga tihe ja seemned ei saa seetõttu idaneda.

Tulemus: Katse tulemusel tundub mulle, et märgvilditud kangas võib jääda pisut liiga tihe selleks, et seemned saaksid sellest läbi idanema hakata. Seekord tegin prooviks vildipalle. Vajab lisaks idandamiskatseid, et teha lõplikke järeldusi.

Võimalik kasutusotstarve: Massažimatt, dekoratiivne element (nt valgustikate, padjakate).

KATSE 3

Katsed luua seemnetoru

Hüpotees: Torus on seemned kindlalt kinnitatud ja need ei pudene välja. Seemnetoru katsed võtsin ette, et läbi proovida, kas neid on võimalik hiljem kangastelgedele abiga tooteks kududa. Tegin kahesuguseid katsetusi.

1. Asetasin tatra seemned lambavilla sisse ja viltisin need ettevaatlikult kokku, esmalt kuivviltimise teel ja hiljem märgviltimise teel. Kuivatasin kiirelt, et seemned ei hakkaks kohe idanema.

2. Kasutasin seemnete kooshoidmiseks hõredat puuvillast materjali ning liimaineks maisitärklise kliistrit. Seemneteks kasutasin teravilja (kaer, nisu, rukis, oder).

Tulemus: Hüpotees leidis tõestuse ja seemned ei pudene välja. Vajaks idandamiskatseid, et selgitada, kas antud tingimustes seemned ka idanema hakkavad.

Võimalik kasutusotstarve: Kangastelgedel kootud massaaživaip.

KATSE 4, 5 ja 6

Katsetused alginaadi pulbriga

Kasutasin katsetusteks vormialginaadi pulbrit, mis tahkestus väga kiirelt, aga kuivas üsna aeglaselt. Kiire tahkestumise tõttu oli sellega pisut keeruline toimetada, aga mitmete katsete käigus tekkinud kogemuste põhjal sai iga kord järjest parema tulemuse. Retsepti järgi oli soovituslik vahetegur veega 1:2, aga reaalselt oli antud katsete tarbeks vaja pisut vedelamat segu, et seda oleks parem määrada kangakihtide vahele.

Viisin läbi kolm katset:

1. Kasutasin all ja peal tsellulooskiust paberit (tarvitatakse idandite saamiseks spetsiaalsetes idandamisnõudes).

Hüpotees: Tselluloospaber on piisavalt õhuke ja hõre, et see võiks suhteliselt kiire aja jooksul lasta seemnetel idanemisprotsessiga läbi paberi tungida. Läbi paberi jääb näha seemnetest muster.

Tulemus: See toimis hästi, alginaat kinnitas seemned kahe paberikihi vahele, proov jäi läbikuvam ja seemned tekitasid dekoratiivse mustri. Peale kuivamist jäi alginaadisegu pisut rabe ja pragunev. Lahenduseks oleks arvatavasti alginaadile glütseriini lisamine, mis hoiab niiskust ning katsetus võiks tulla elastsem.

2. Kasutasin all ja peal hõredat puuvillast kangast (marlit). Seemnetena kasutasin selle katse puhul kressi seemneid, mis peaks suhteliselt kiirelt idanema hakkama.

Hüpotees: Hõreda kanga eelis on see, et sellest on idul hiljem seemne idanedes kergem läbi tungida. Tiheda kanga puhul võib tekkida olukord, kus idand ei pääse kangakihist läbi.

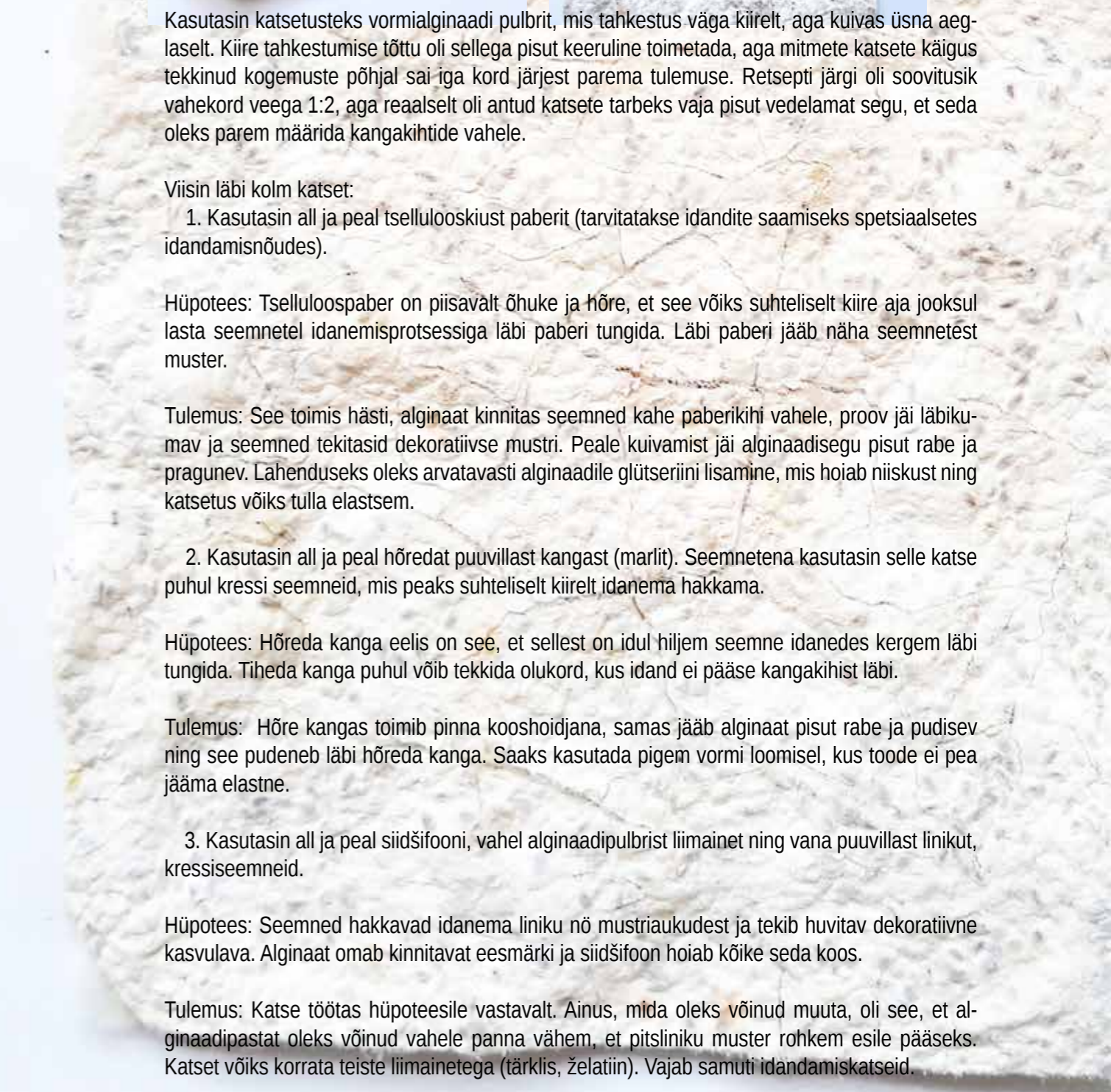
Tulemus: Hõre kangas toimib pinna kooshoidjana, samas jääb alginaat pisut rabe ja pudisev ning see pudeneb läbi hõreda kanga. Saaks kasutada pigem vormi loomisel, kus toode ei pea jääma elastne.

3. Kasutasin all ja peal siidšifooni, vahel alginaadipulbrist liimainet ning vana puuvillast linikut, kressiseemneid.

Hüpotees: Seemned hakkavad idanema liniku nõ mustriaukudest ja tekib huvitav dekoratiivne kasvulava. Alginaat omab kinnitavat eesmärki ja siidšifoon hoiab kõike seda koos.

Tulemus: Katse töötas hüpoteesile vastavalt. Ainus, mida oleks võinud muuta, oli see, et alginaadipastat oleks võinud vahele panna vähem, et pitsliniku muster rohkem esile pääseks. Katset võiks korrata teiste liimainetega (tähtlik, želatiin). Vajab samuti idandamiskatseid.

Võimalik kasutusotstarve: Alginaadi vahekihi seemnekangast saab kasutada kindla kujuga objektide tegemiseks (nt, kasvupotid, valgustikate).

KATSE 7 ja 8

Kartulitärklise ja maisitärklise kasutamine kihtide vahel liimainena

ALL JA PEAL TSELLULOOSKIUST PABER + HÕRE
PUUVILL
KARTULITÄRKLISEST KLIISTER.
IDANDAMISSEGU (KINOA, LÄÄTSED, REDIS)

Hüpotees: Tärglised peaks toimima liimainena, samas jäävad need kuivades üsna läbipaistvad, mistõttu pääseb seemnetest muster kanga pinnal esile.

Tulemus: Hüpotees vastas ootustele. Ainus probleemikoht, et tärglised jäävad liiga rabedad kangakihtide vahel. Selle vastu võiks aidata segusse glütseriini lisamine, mis peaks lõpptulemuse elastsemaks tegama. Vajab lisakatseid.

Võimalik kasutusotstarve: Tärglise läbipaistvaks kuivamise tõttu on tekkinud kangad dekoratiivsed ja neist võiks teha näiteks valgustikatte, milles valguse mõjul pääseb esile seemnete kaunis muster.

ALL PUUVILLA JA LINAKIUST KANGAS,
PEAL HÕRE PUUVILLANE KANGAS
VAHEL KARTULITÄRKLISEST KLIISTER
KRESSISEEMNED + KINOA + LÄÄTSED + REDIS

HÕRE PUUVILLANE KANGAS ALL JA PEAL
TÄRKLISE KLIISTER (KARTULI)
SUURSED SEEMNED (UBA, HERNES, LÄÄTSED, MUNGUBA)

KATSE 9

Katsed suuremate seemnetega

Antud katse tarvis kasutasin suuremaid seemneid- uba, hernes, läätsed, munguba. Asetasin need kahe hõreda puuvillase kanga vahele ja liimainena kasutasin kartulitärklise kliistrit.

Hüpotees: Suuremad seemned tekitavad rohkem massaažiefekti ja samas jäävad ka dekoratiivsemad.

Tulemus: Seemned kinnituvad vajalikul määral kanga sisse, aga pigem ei sobi need massaažiefekti saavutamiseks, sest purunevad kergesti ja sellega kaotavad oma idanemisvõime. Samas sobivad nad väga hästi dekoratiivseteks eesmärkideks.

Võimalik kasutusotstarve: Näiteks valgustikate.

KATSE 10

Mustriiselt väiksemate seemnete
(antud juhul kressi) asetamine kanga vahele

Hüpotees: Seemneid saab kanga vahele asetada mustriiselt ja vaid kohati, saavutades sellega dekoratiivse eesmärgi. Hõre puuvillane kangas peal ja all on piisavalt läbikumav, et seemnete ilu jääb näha.

Tulemus: Kangas jäi dekoratiivne.

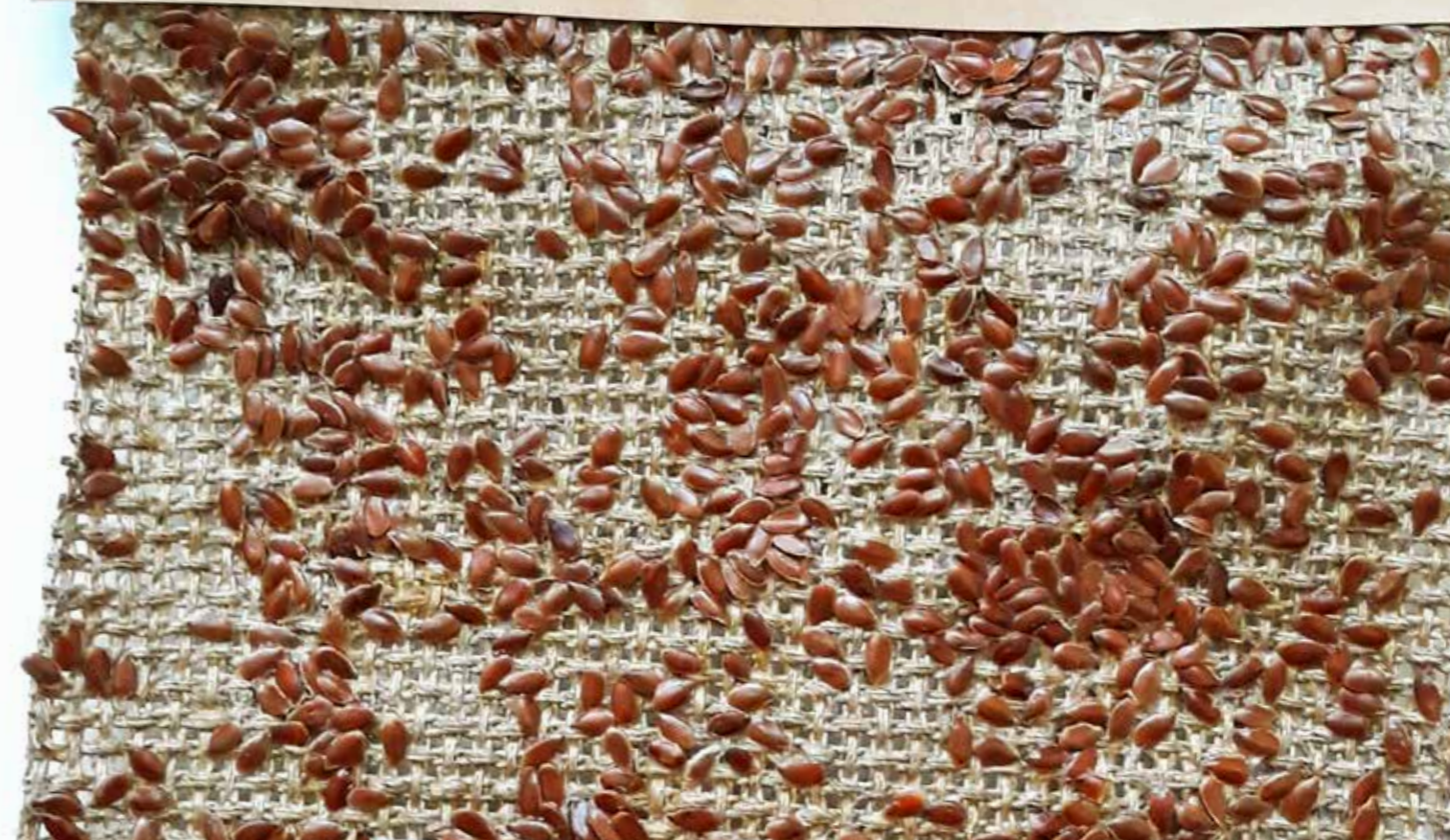
Võimalik kasutusotstarve: Näiteks valgustikate või kardin, sest gus pääseb läbi vaid kanga hõredamate osadest ja tekitab sellega dekoratiivse valgusmängu.

HÕRE PUUVILLANE PEAL JA ALL
VAHEL MAISITÄRKLISEST KLIISTER
SEEMNED - KRESS

LINASEEMNED

KATSE 11 ja 12

Katsed „monomaterjaliga” (linane)

Kasutan katse läbiviimiseks vaid ühte liiki seemneid ja kangakiudu ehk linavilti, linast kangast ja linaseemneid. Liimainena kasutan nii alginaati kui maisitärklis. Tulevikus võiks proovida veel linataimest endast leotamise teel saadavat sideainet, kas see sobiks liimainena kasutamiseks, et saavutada täielikult ühe taime põhiseid põnevaid kangaid.

Tulemus: Katse tulemusel selgus, et on võimalik luua konseptuaalseid ainult ühel toorinel põhinevaid liitkangaid.

KATSE 12, 13 ja 13A

Katsed ilma pealiskangata

Kasutan katsetes vaid aluskangast, liimikihti ja ei lisa pealiskangast. Viin katsed läbi teraviljade ja kartulitärklisega ning suuremate seemnete ja alginaadiga. Lisaks ka linaseemnetega (Katse nr. 12), mida kirjeldasin eespool.

Hüpootees: Seemned jäävad dekoratiivsemad ja paremini nähtavad, kui neil puudub pealiskangas.

Tulemus: Teraviljadega katse peaaegu toimis, seemned kinnitusid üsna hästi aluskangale, jäid dekoratiivselt nähtavad, kuid pikema kasutamise või muljumise käigus siiski osad seemned eralduvad aluskangast. Suuremate seemnete katse ei õnnestunud. Alginaat ise jäi rabe ning seemned tulid aluskanga küljest lahti. Kindlasti ei sobiks antud katsed massaažieesmärkidel kasutamiseks. Samas arvatavasti idandamiskatsed toimiksid sel puhul. Katse 13A lagunes katsetuste käigus ja ei ole uurimuse materjalinäidiste osas esitletud.

Võimalik kasutusotstarve: Teraviljaseemnetega katset saaks kasutada dekoratiivsetel eesmärkidel näiteks kuuseehete või muude ajutiste dekoratsioonide loomisel. Ka näiteks lindude toidualaua rikastajana talvel.

KATSE 14

Želatiini kasutamine liimainena kangakihtide vahel

Hüpootees: Želatiin toimib hea liimainena kangakihtide vahel.

Tulemus: Tulemus üsna vastas hüpooteesile, želatiin toimis tõesti üsna hea liimainena antud projekti katsetuste käigus. Samuti on tal väga hea läbipaistvus. Otsese murdmise käigus siiski seemnekangas purunes, mistõttu pidevat muljumist see arvatavasti ei taluks.

Võimalik kasutusotstarve: Sama nagu eelnevate katsete puhul, dekoratiivsed valgustikatted, ajutised dekoratsioonid, idandamistopsid.

KATSE 15

Katse paberi kasutamisega

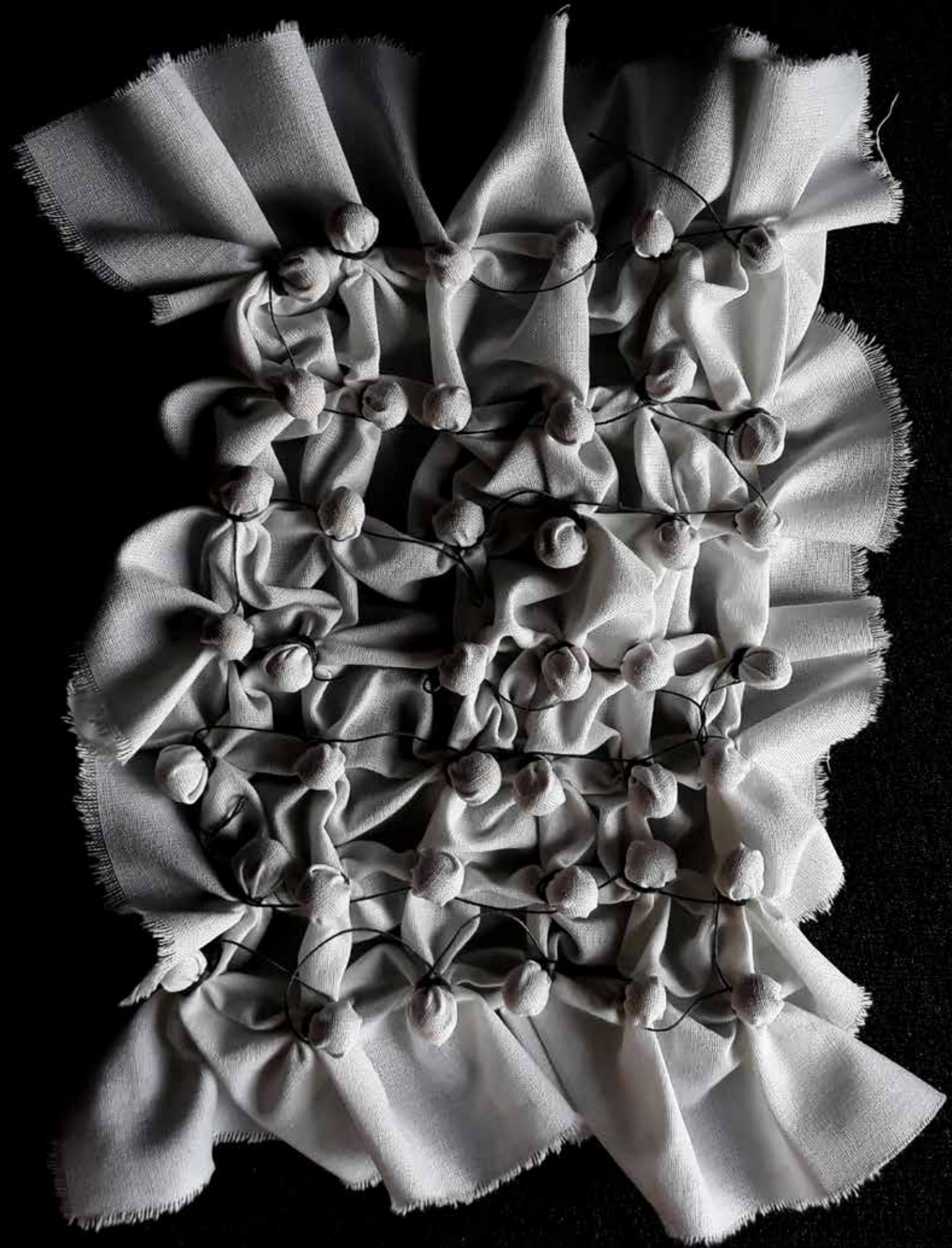
Kasutasin katses jõupaberit (tsellulooskiud liimainetega), liimisin sellele maisitärklisega teraviljaseemned. Lisasin siiski ka pealiskanga, sest muidu oleks tõenäosus seemnete lahtitulekuks liiga suur.

Hüpotees: Kasutades aluskanga asemel paberit, laguneb see kiiremini kompostis ja eelpool kirjeldatud idandamis- ja kompostimisprotsessid on kiirendatud.

Tulemus: Teabe saamiseks vajaks antud katse täiendavaid kompostimis- ja idandamiskatseid, alles siis saab väita, kas protsessid on kiirendatud. Protsesside kiirendajana võib proovida ka eelmainitud segudesse kasvuväetuse lahuse lisamist. Antud väide vajaks siiski lisakatsetusi.

Võimalik kasutusotstarve: Dekoratiivsetel eesmärkidel.

Miks üldse kasutada bioplasti seemnete kinnitamiseks? Oletan, et bioplastist moodustub tekstiili vahel omamoodi kastmismatt, kasvumatt, kus seemned on sobivad keskkonnas ja niiskuse lisamisel hakkavad idanema. Seetõttu on katsed just bioplasti põhiselt läbi viidud. Samuti oleks huvitav uurida vetikapõhiste või teiste sideainete potentsiaali taime kasvuks vajalike väetiste allikana.

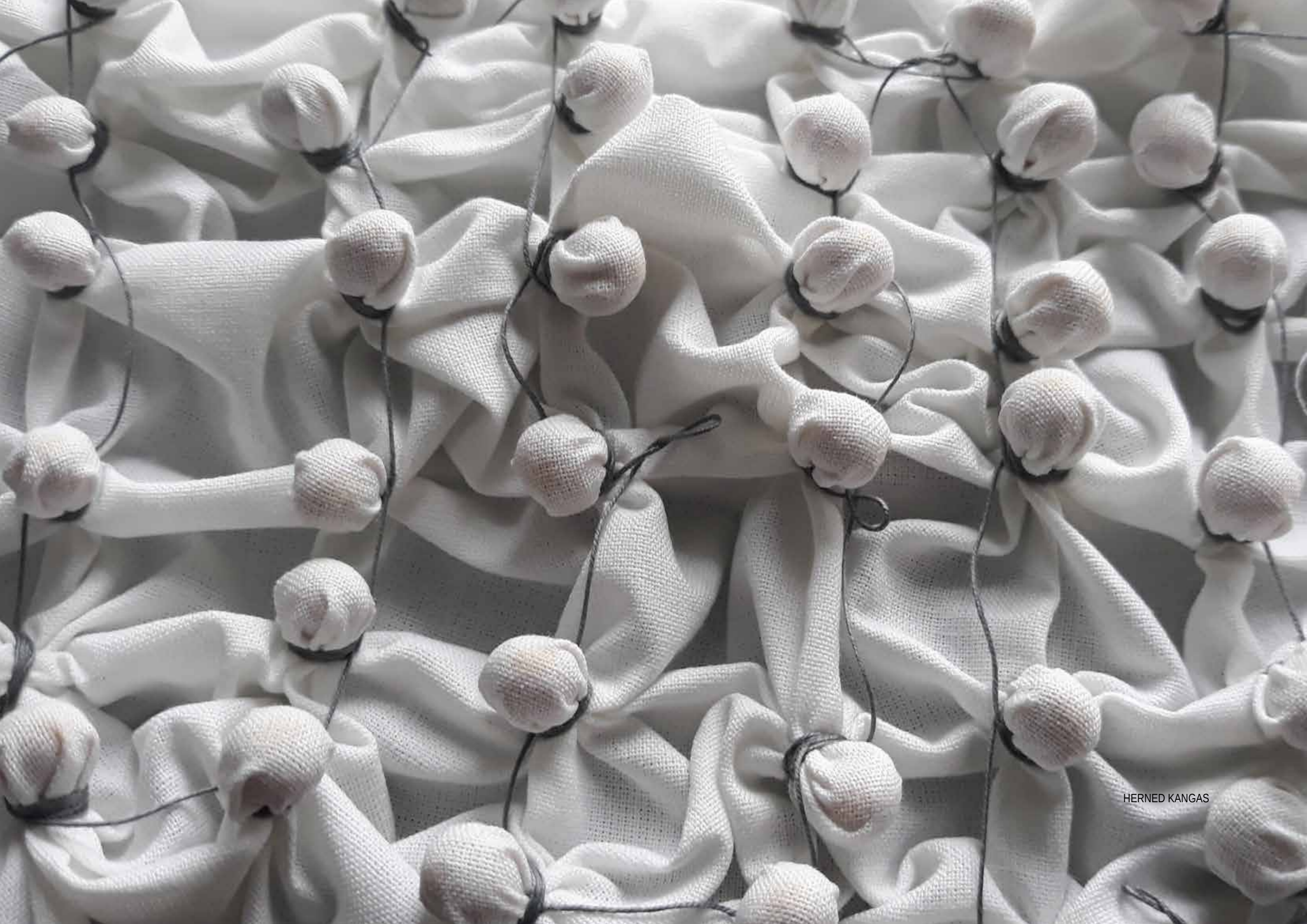
KOKKUVÕTE

Katsete tulemusel selgus, et seemnetekstiili loomine on täiesti võimalik. Vaja oleks ainult täpsemaid ja põhjalikumaid katseid, et paika saada kõige sobivamad abimaterjalid ning parimad idanemisvõimelised seemned. Samuti olenevalt funktsioonist võivad seemnetekstiili omadused olla väga muutuvad, näiteks valgustikatele vajame just tugevat ja kõva materjali, samas kui taldadele oleks vaja just pigem elastset ja pehmet materjali. Seega materjali sobivus on väga tootepõhine.

Antud projekti raames sai uuritud siis pigem seemnetekstiili loomise võimalikkust üldse ja sobivaimaid seemnete kinnitusvõimalusi tekstiili sisse. Algsed tulemused võib lugeda kordaläinuks ja edaspidisteks projektideks jääb siis tootepõhiselt sobivamate materjalide väljatöötamine.

Kasvamiskatsetused said tehtud suhteliselt väikeste tükkide peal, mistõttu põhjalikke järeldusi nende põhjal teha ei anna. Kõik katsetused läksid kasvama, kuid järelduste tegemiseks oleks vaja neid testida suuremate tükkide peal.

HERNED KANGAS

MA EI HALDA ÄRA SEDA
MISKI TUNDUB SIIN NÜÜD MÄDA
JUHE LAHTI SEINAST AMMU
PIDADA EI SUUDA SAMMU
AFAKTOR PUUDULIK
KAS SEE ON MINGI REEGLISTIK
UNENÄGU INGELLIK
PÄEV SEE JÄLLE PINGEST PIKK

ANNA ANDEKS ARMAS PERE
HULLUKS AJAN TEID MA VIST
KODUS KASVAB IGA LIBLE
LÄBI RÕIVAIST RIIVULIS

2022. aasta kevadel alustasin uue hooaga katsetuste tegemisega. Olin otsustanud, et lõpetan ülikooli aasta pärast, siis jõuan rahulikult terve aasta teemaga tegeleda, teha proove ning välja selgitada parimad lahendused kasvavate tekstiilide tegemiseks. Aasta möödus kiirelt. Aeg-ajalt proovisin muudkui midagi uut kasvama panna. Tegelikult kasvas peaaegu kogu-aeg midagi riulis. Talvisel ajal muidugi oli valgust vähe ning katsetused ei õnnestunud nii hästi, sest lisavalgust ma ei kasutanud.

Detsembris tegin nõ peaproovi, kui saatsin oma kasvavatest tekstiilisest tehtud teose nimega "Elujanu" Tekstiilikunstnike aastanäitusele Tartusse, Pallas Galeriisse (vt lk 104). Aeg-ajalt helistasin galeriisse ja uurisin, kas ikka kasvab? Näituse lõppedes tegin jällegi järeldusi, mida saaks paremaks muuta. Algselt olid ka Põhjala tehasega kokkulepped, et laienen oma projektiga nende alale ning panen ka seal tekstiile kasvama ja tegin selleks juba ettevalmistusi ning visandeid. Õnneks sain ühel hetkel aru, et mind on ainult üks ja kõigi asjadega ma korraga tegeleda ei jõua, seega loodan, et antud koostöö toreda Põhjala tehase tiimiga jätkub mõne teise projekti raames.

Järgnevalt kirjeldan läbiviidud katsetusi eraldi. Selgitan iga katse eesmärgi ning tulemust ja järeldusi. Enamus katsed on esitatud ajaliselt kronoloogilises järjestuses. Need on läbi viidud kodustes tingimustes umbes ühe aasta jooksul.

Kogu protsessi võib kokkuvõtvalt nimetada tekstiiliteraapiaks. Tegeledes nii pikalt ühe teemaga, samade materjalidega ning ühise eesmärgi nimel muutus see kõik justkui loomulikuks igapäeva vajaduseks. Muidugi tekkis vahepeal kõhklusi, kas liigun ikka õiges suunas ja kas seda kõike üldse vaja on, aga samas ei suutnud sellest kõigest ka loobuda. Olin õnnelik, et suutsin oma kaks armastust ühise eesmärgi nimel tööle panna ja sain sellega igapäevaselt tegeleda.

KASVAVA TEKSTIILIST KUNSTITEOSE TARBEKS KATSETE LÄBIVIIMINE

KATSE NR 1

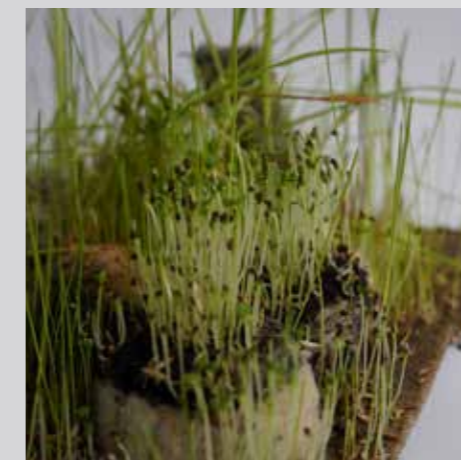
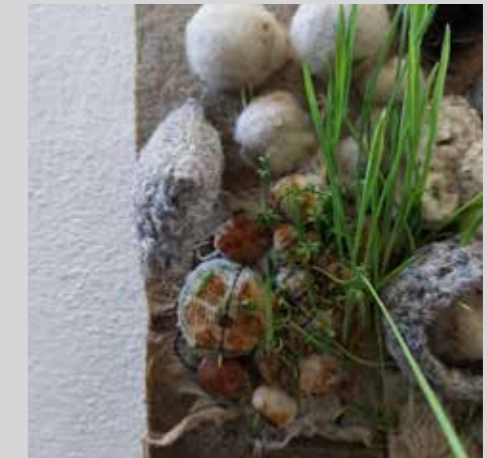
Katse läbiviimise aeg: märts 2022

Materjalid: Linavildist alus, kuhu peale oli õmmeldud erinevas tehnikas, naturaalsete materjalide tükikesi (marli, vanutatud kudum, vilditud vill, tselluloosist idandamispaper) ja nende sisse asetatud erinevaid seemneid (nisu, muru, hernes, uba). Lisaks turbatabletid.

Katse eesmärk: Kas seemned on üldse võimelised idanema läbi kanga? Millised materjalid ja seemned võiksid olla kõige sobilikumad vaiba jaoks. Algselt oli mõtte, et kui valmistada seemnetega vaipkate, mis võiks olla massaaži eesmärgiga ning hiljem kujuneks sellest peenar, siis millised seemned taluksid muljumist ning oleksid pärast võimalised ka idanema. Esilagu ma mulda ja turvast veel ei välistanud ning tegin katsetusi nii üht kui teistpidi. Kõigepealt katse nr 1 rippus vertikaalselt, aga kuna selles asendis oli seda väga keeruline kasta, siis peagi asetasin selle tasapinnaliselt.

Katse tulemus ja järeldused: Katsetus ei idanenud väga hästi. Näha oli, et seemned proovisid küll kangast läbida, kuid kangas oli liiga tihe ja seemned liiga suured. Kõige jõudsamalt kasvas nisu. Hernes ja uba kasvasid seal, kus oli turba tablett ainult külgedelt kaetud kangaga. Kui turbatablett oli kanga sees, siis seal seemned kangast läbi ei kasvanud.

Kuna nägin, et katse ei toimi, siis tegin sellest uue katsetuse ja viskasin sellele samale pinnale muru ning valge ristiku seemet, et tuvastada, kas niiskel linasel materjalil lähevad seemned kasvama, oletades, et see toimib nagu kastmismatt, mis hoiab niiskust. Seemned olid täiesti katmata ja lahtiselt pinna peal. See toimis väga edukalt. Seemned idanesid kiirelt ning kasvasid jõudsalt.

1

KATSE NR 2

Katse läbiviimise aeg: märts 2022

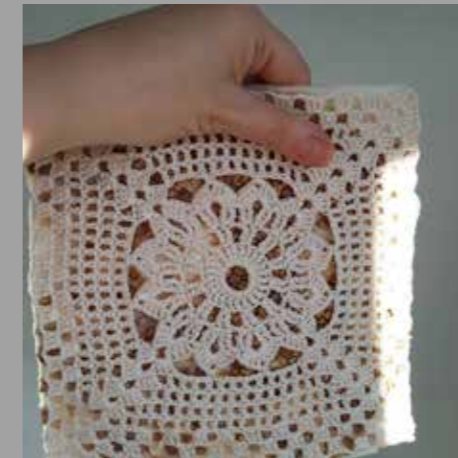
Materjalid: Puuvillane heegeldatud linik, seemned (idandamisegu- kress, munguba, redis), alginaat.

Katse eesmärk: Teada saada, kas väiksemad seemned ja suuremate aukudega kangas võiksid olla sobivad selleks, et seemned hakkaksid läbi kanga kasvama. Lisaks proovisin aru saada, kas mustiline kangas tekitab ka kasvamisel mustilise efekti. Alginaati lisasin selleks, et liimida seemneid kanga külge, samas soovisin teada, kas see annab kasvamisel pigem eelise (toimib väetisena) või takistab kasvamist.

Katse tulemus ja järeldused: Katse tulemusel sain teada, et seemned kasvasid läbi kanga aukude, kuid tegid seda pigem kaootiliselt ning aukude asetusega võrdset mustrit ei tekitanud. Alginaat pigem takistas kasvu, sest seemned olid selle sees kinni ning ei saanud piisavalt vett, et idanema hakata.

Kui katsetusel esimene tärkamisjõud oli raugenud, siis asetasin selle siiski mullast alusele, et edasist jälgida. Idandid said sellest jõudu juurde ning kasvasid edasi. Kuna tegemist oli umbes 20x20 cm kangaga, mis ei olnud äärtest kinnitatud, siis juurtes oli nii palju jõudu, et kasvada koos kangaga ehk kangas tõusis üles.

Järeldan, et antud katsetus võiks sobida kasvava tekstiili loomiseks, kui välja jätta alginaat ning kanga ääred eelnevalt kinnitada.

2

KATSE NR 3

Katse läbiviimise aeg: mai 2022

Materjalid: Villane kootud ja pesumasinas vilditud ese, muld, muruseeme

Katse eesmärk: Selgitada välja, kas seemned suudavad kasvada läbi tiheda vilditud eseme? Kas eseme muustriline osa (suuremad augud) soosib seemnete kasvamist läbi kanga või ei ole seda vahet näha? Kas rippuvas asendis on võimalik sellist eset kasta? Kas muld püsib eseme sees või hakkab koos kastmisega nõ "läbi laskma"? Kas mulla mõjul värvub ese?

Katse tulemus ja järeldused: Katse tulemusel sain teada, et muruseemned vajavad idanemiseks ikkagi suuremaid kanga avasid (auke) või hõredamat kangast ja läbi vilditud kudumi kasvavad pigem vähesed. See on siiski liiga tihe. Põhiline kasvamine oli eseme ülevalt, kus asus avatud mullapind. Iseenesest jäi ese efektna ning antud katset võiks veel korrata pisut muudetud tingimustel.

3

KATSE NR 4

Katse läbiviimise aeg: mai 2022

Materjalid: Lambavill, seemnete segu (kress, munguba)

Katse eesmärk: Kas vilditud torukestest kasvavad seemned läbi? Tege- mist on hõredama pinnaga, kui oli katse nr 3, seetõttu oletasin, et seemned võiksid kiudude vahelt läbi kasvada. Vilditud torukesed olid väikesel raamil kootud kangaprooviks.

Katse tulemus ja järeldused: Esialgu rippus katse vertikaalselt ja seda oli täiesti võimatu kasta, sest villal on omadus vett tõrjuda. Katse ei hakanud alguses üldse kasvama. Seejärel asetasin selle plastikust toidukarpi, lisa- sin vett ja tekitasin sellele nõ kasuhoone efekti. Olles proovi sinna niimoodi umbes nädalaks ajaks unustanud, avastasin üks hetk, et see on ohtralt idane- ma hakanud. Seejärel hakkasin seda edasi kastma pritsiga, aeg-ajalt ka suu- rema veega üle ujutades. Vill imab endasse niiskuse ning on võimeline hoidma seda pikemalt. Sellel katsel arenes ka väga ilus juurestik.

Järeldan, et villa sees seemnete kasvama saamiseks tuleb villa hoida niiskes ja soojas kohas pikemalt. Lihtsalt pritsiga kastmisest ei piisa. Võiks veel läbi viia katseid juuremustrite saamiseks, sest antud pisike katsetus andis lootust, et sellest võiks tulla midagi põnevat.

4

KATSE NR 5

Katse läbiviimise aeg: juuni 2022

Materjalid: Lambavill ja villane lõng (Mardi talu Eesti maalammas), muruseeme, savi (Läänemere äärest), alginaadi pulber

Katse eesmärk: Katse eesmärk oli teada saada, kas seemned kasvavad villa sees paremini ja hoiavad niiskust kauem, kui sinna lisada savi või alginaati? Teadaolevalt võiks savi ja alginaat olla head niiskust hoidvad lisaelemendid, aga kas see võiks ka sellisel puhul abiks olla, seda hakkasingi testima.

Savi sain EKA keraamika osakonnalt, olen selle eest väga tänulik! Selleks pakuti eriti sobivat varianti- savi, mis oli pärit mere äärest, sisaldas ohtralt erinevat "elusat kraami" ja andes sellest märku sellele omase lõhnaga. Aga samas võiks see jällegi paremini aidata kaasa seemnete idanemisele, olles neile väetise eest.

Valminud vildirullid märgistasin ja kudusin kangastelgedel kangaks.

Katse tulemus ja järeldused: Vildirullidest kangas tuli huvitav ja efektne. Mõtlesin sellest enne kasvama panemist teha mõne teose, kuid konkreetse hea mõtte puudumisel jäi see ootama oma paremaid aegu. Kasvama panin vaid ühe vildirulli, mis on näha leheküljel nr 87 see kasvas väga jõudsalt ning võib eeldada, et savi tõepoolest aitab sel juhul niiskust vildirulli sees hoida. Alginaadi sisaldusega rullid jäid kasvamiskatseteta.

Valminud kangas on savi sisalduse tõttu väga raske, seetõttu peab mõtlema veel sellele sobivat funktsiooni. Aga tekstiiliteraapia mõttes oli antud proovi tegemine väga meditatiivne, alustades kaunil kevadpäeval Harjumaalt Mardi talust lambavilla toomisest, seemne-villa-savirullide valmistamisest, kangakudumisest ning lõpetades väikese kasvamiskatsetuse eest hoolitsemisega.

5

KATSE NR 6

Katse läbiviimise aeg: august 2022

Materjalid: Lambaviill, villane lõng, muruseeme

Katse eesmärk: Kuna eelmisest katsest (katse nr 5) jäi kududes lõime siiski üle, tegin veel mõned vildirullid, et lõim saaks lõpuni kootud. Seekord kasutasin katse nr 4 saadud teadmisi ja valmistasin seemnerullid ainult villast ning muruseemnest.

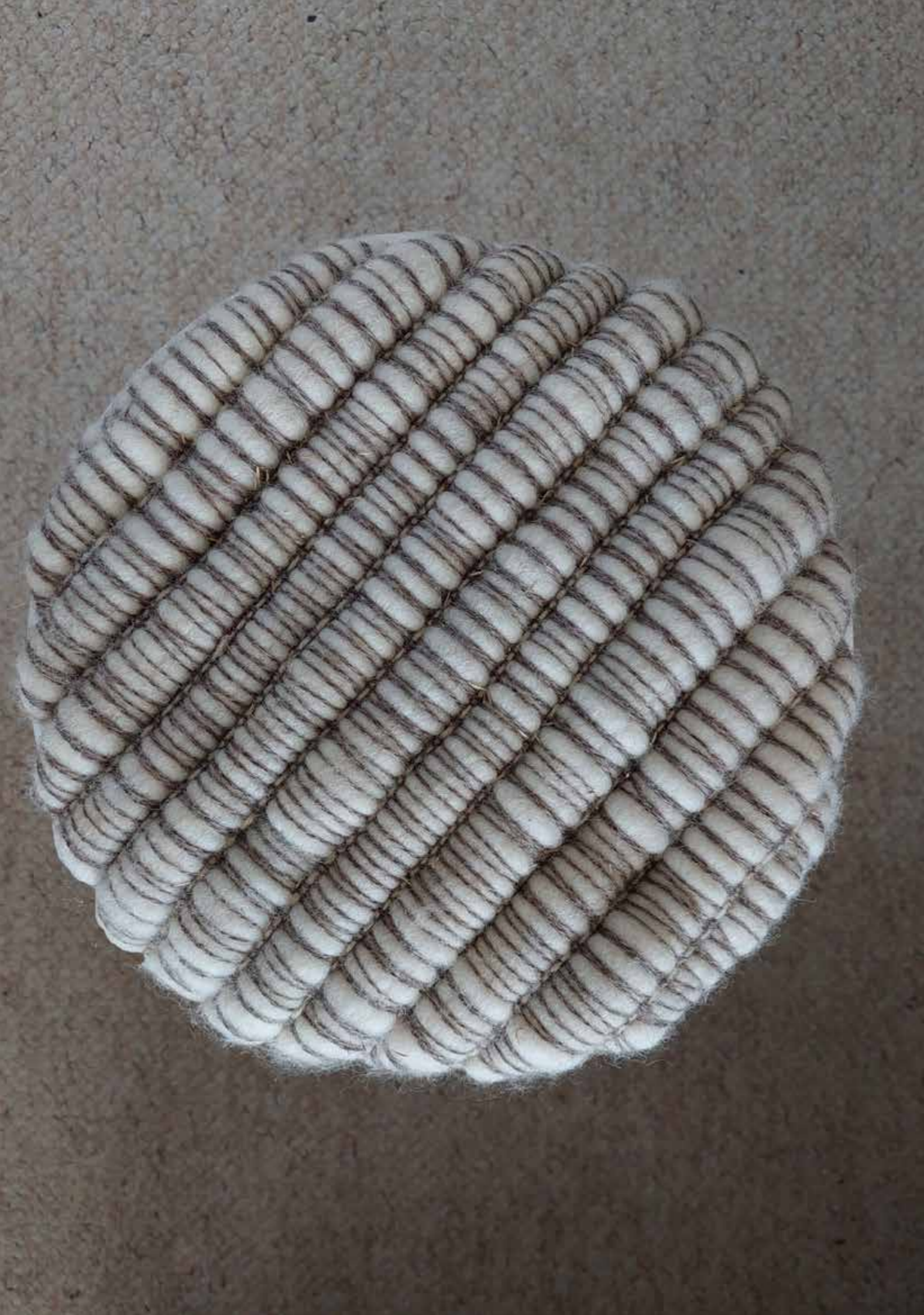
Tegin kahesuguseid proove: esimesed kudusin sirgelt lõimede vahele (vt lk 82), teiste puhul jätsin vildirullidest väikesed "punnid", mis pärast viltisin viltimisnõelaga lohku (vt lk 85). Tahtsin sellega testida, kas selline vilditud lohk võiks aeglustada kastmisvee imendumist? Kui muidu on vill väga vett tõrjuv, siis seadsin hüpoteesi, et sellisel juhul võiks vesi jääda lohukestesse püsima ning sealt alglaselt imbuda kangasse.

Katse tulemus ja järeldused: Sirgetest vildirullidest valminud kangastelgedel kootud tükid õmblesin toolipatjadeks, lisades neile alla vilditud tugevdused (heledale villale heleda vilditüki, tumedale toonisin aluse kohviga tumedamaks). Katsetusest said praktilised esemed, mis on igapäevases kasutuses. Kui kord nende otstarve peaks lõppema, siis saan sellest teha peenra ja proovida, kas sellesse lisatud seemned hakkavad ka kasvama.

Lohukestega katsetused on veel kasvama panemata, oodates selleks sobivat hetke. Antud tehnika oli ka üks võimalikke bakalaureusetöö variante, mida kaalusin, kuid langetasin otsuse siiski teistsuguste tehnikate kasuks (vt lk 115).

6

MÕISTA, MÕISTA, MIS SEE ON?
ROHELINE JA ELAB, AGA PÄRIS TAIM EI OLE.
VAJAB VETT JA VEIDI SOOJA, POLE ÜLDSE KOLE.
KASVAB KANGAST, MITTE MULLAST,
IDEE ON TAL KALLIM KULLAST.

KATSE NR 7

Katse läbiviimise aeg: oktoober 2022

Antud katse viisin läbi EKA õppeaine Villaprojekt raames, juhendajaks Katrin Kabun.

Materjalid: Raasiku lõngavabriku villase lõnga jäägid, villane tööstuslik viltmaterjal (1 mm), muruseeme, nisu, kress

Katse eesmärk: Teada saada, kas ka tihe tööstuslik viltmaterjal võimaldab seemnetel läbi pinna kasvada? Kas villase lõnga jääkidest saaks teha midagi efektset, kus ka seemnetel oleks oma lisaroll?

Katse tulemus ja järelused: Tööstuslik 1 mm paksune viltmaterjal võimaldab läbi kasvada ainult muruseemnetel, teised seemned ei ole võimalised läbi nii tiheda materjali idanema hakkama. Villase lõnga jääkidest valminud dekoratsioonid ei ole veel kasvama pandud, sest on kasutuses sisekujunduselemendina. Kui nende otstarve sellena peaks lõppema, siis saab testida ka kasvamisfunktsiooni.

Villaprojekti õppeaine raames sai teostatud veel teisi põnevaid katsetusi, mis otsapidi on ka sama teemaga seotud, kuid on suunatud õues taimede ja villa koostoimele, mistõttu need siinkohal kirjeldamata jätan.

7

KATSE NR 8

Katse läbiviimise aeg: veebruar 2023

Materjalid: Puuvillased püksid, muruseeme, savi

Katse eesmärk: Katse eesmärk oli teada saada, kas seemned idanevad läbi ka puuvillase materjali tihedamatest kohtadest, näiteks teksapükste õmblustest? Kas näiteks pükste taskul jms kohtadel on head eeldused seemnete idanemiseks, sest neisse tekivad õõnsused, mis võiks hästi hoida idanemiseks vajalikku niiskust.

Osadele kohtadele antud katses lisasin ainult muruseemet, teistele panin ka natuke savi, et tekiks võrdlus, kas need kohad idanevad erinevalt.

Katse tulemus ja järelused: Kõik kohad idanesid suhteliselt sarnaselt, ei olnud vahet, kas tegemist oli savi sisaldava kohaga või ilma selleta. Need kohad, kus tekstiil oli mitmekordselt, hoidsid paremini niiskust ning seal kasvas muruseeme jõudsamalt. Antud katsest sain inspiratsiooni liikuda edasi katsega nr 9, kus proovisin luua kangavoldid, mille vahele saab seemneid külvata.

8

KATSE NR 9

Katse läbiviimise aeg: märts 2023

Materjalid: Puuvillane tekstiilmaterjal, nisu, muruseeme, kress

Katse eesmärk: Teada saada, millised seemned idanevad kõige paremini kangast voltide vahel. Milline oleks sobiv voltide sügavus? Kui palju seemneid peab korraga lisama? Kas ühekihiline kangas on piisav, et hoida sobivat niiskust seemnete idanemiseks?

Katse tulemus ja järeldused: Katse tulemusel sain teada, et kanga voldid peaksid olema sügavamad, sest antud juhul kippusid vee mõjul paisunud seemned sealt välja pudenema. Samuti ei pea nii palju seemneid lisama, sest siis need pigem muutuvad takistavaks asjaoluks kasvamisel. Kõige paremini kasvas nisu seeme. Muruseeme ei idanenud selles katses eriti hästi ja kress alustas küll suure hooga, kuid närtsis kõige rutem ja seetõttu ei ole sellises koosluses eriti sobilik.

9

KATSE NR 10

Katse läbiviimise aeg: märts 2023

Materjalid: Puuvillane tekstiilmaterjal, täitematerjal (erinevate tekstiilmaterjalide purustatud ja pressitud segu), nisu seemned

Katse eesmärk: Katse nr 9 täiendus. Soovisin teada saada, kas täitematerjaliga koos volditud puuvillane kangas hoiab paremini niiskust ja seemned kasvavad paremini kui eelmisel katsel? Samuti tegin sügavamad voldid, mille sobivust soovin testida.

Täitematerjali koostise juures puudus teave, mistõttu viisin läbi põletuskatsed, et tuvastada, milliste materjalide seguga võiks tegemist olla. Sellest lähtuvalt saan hinnata, kas soovin seda oma edaspidises töös kasutada. Tegemist on purustatud ja pressitud seguga, milles visuaalsel vaatlusel on ülekaalus puuvillased tükikesed, aga näha on ka villa ja vähesel määral muid kiude. Põletuskatse tulemusel oli kõige tugevamalt loomse päritoluga kiu lõhna, millest võib oletada, et osaliselt sisaldab see arvatavasti villa. Põlenud kiud pudenes näppude vahel, seega oletatavasti on see puuvill või mõni muu taimne kiud. Ja ainult väga väike tükk jäi alles sellist materjali, mis arvatavasti võib olla tehiskiud. Seega otsustasin, et siiski kasutan seda materjali ja testin selle niiskuse hoidmise omadusi.

Antud katse juures proovisin ka kasutada kastmissüsteemi, mis oli kombineeritud poes müüdavast tilkkastmissüsteemist ja omaloomingust.

Katse tulemus ja järeldused: Katse nr 10 töötas paremini kui katse nr 9. Täitekangas puuvillase vahel aitas tõesti hoida paremini niiskust ning voldide sügavus oli seekord parem ja seemned püsisid ilusti kangavoldide vahel. Nisu oli sellistes loodud tingimustes kasvamiseks sobilik ning katse võib kordaläinuks lugeda.

Improviseeritud kastmissüsteem siiski ei toiminud nii hästi kui olin oodanud. Selle vee kogust oli väga keeruline paika sättida, sest süsteem oli väga tundlik. Küll jäi vett väheks ja küll uputasin kõik liigselt üle. Loobusin hetkel antud süsteemi kasutamisest edaspidiste tööde tarbeks ja jäin nõ manuaalse kastmissüsteemi juurde, mis iseenesest mulle isiklikult rohkem sobib, sest siis vaatad igapäevaselt taimed üle ning see on omamoodi teraapia.

KATSE NR 11

Katse läbiviimise aeg: märts 2023

Materjalid: Puuvillane tekstiilmaterjal, metüütselluloos, seemned (kress, muruseeme, ristik)

Katse eesmärk: Soovisin teada saada, kas metüütselluloos aitaks kaasa kangale vormi andmisel ja kas see töötaks ka siis, kui kangast niisutada igapäevaselt ehk kasta seal peal olevaid seemneid? Kuidas ja kui kaua idanevad seemned sellistes tingimustes? Kas taimed ajavad juured läbi kanga ja kinnituvad sellega kanga külge? Kas metüütselluloos on pigem soosiv või takistav sellisel juhul?

Katse tulemus ja järeldused: Katset oli huvitav jälgida. Metüütselluloosi kuivades tekkis kangast soovitud vorm ja samuti kinnitusid peale puistatud seemned hästi. Kastmisel see vorm muidugi deformeerus, sest metüütselluloos on veeslahustuv. Kuid eeldatust palju vähem ning iga kord kuivades oli see jälle tugev ning seemned kasvasid peal päris hästi. Huvitav on see, et seemnetes on nii palju jõudu kasvada ka ilma mullata, ainult vett lisades. Isegi siis, kui nad on lihtsalt kanga peale asetatud, isegi mitte vahele.

Kress hakkas kasvama esimesena ja "kustus" ka esimesena, muruseeme oli aga kõige pikema kasvu kestvusega ja kõige vastupidavam sellistele askeetlikele tingimustele. Taimed ajasid oma juured läbi kanga ainult kohati, pigem sealt, kus kanga all oli rohkem ruumi.

11

KATSE NR 12

Katse läbiviimise aeg: märts 2023

Materjalid: Puuvillane tekstiilmaterjal, seemned (nisu, kress, chia), vineerist vorm

Katse eesmärk: Kuidas kasvavad seemned, kui nad asetada muustriliselt kanga peale, kasutades selleks vormi (antud juhul vineeri sisse lõigatud muster). Hüpoteesi kohaselt saaks nii luua seemnetest kangamustreid, mis võiksid efektsed olla näiteks kardinatel. Seemned kasvaksid läbi kanga, kinnitudes juurtega ning kuivades annaksid samuti põnevaid efekte.

Katse tulemus ja järeldused: Katset oli väga huvitav jälgida. Algselt kõik töötas hüpoteesile vastavalt- seemned kinnitusid juurte abil kangale ja kasvasid muustrile kohaselt. Kui aga taimed pikemaks kasvasid, siis ei olnud muster enam arusaadav. Paremini töötasid sellisel juhul madalamad taimed. Kõige paremini töötas katse chia seemnetega, sest need sisaldavad ise nõ liimainet, mis aitab seemnetel kergelt kanga külge kinnituda ja hiljem ka sobivat niiskustaset hoida.

Selline kooslus toimiks kõige paremini pisut suuremate muustrite puhul, sest antud juhul sai katse tehtud üsna väikeste vormide peal (ühe tähe suurus oli umbes 10 x 5 cm).

Fotodel lk 100 ja 101 on ristküliku muster loodud ilma kangata, et testida, kas seemned pudenevad laiali või nende juured põimuvad piisavalt ja ei vajagi kangast alla. Sain teada, et seemned kippusid siiski laiali pudenema ja kanga olemasolu on pigem vajalik.

12

KATSE NR 13

Katse läbiviimise aeg: märts 2023

Materjalid: Puuvillane tekstiilmaterjal, villane tööstuslik viltmaterjal (üks tihedam ja teine õhulisem), samblagrafiti segu. Sambagrafiti tegemiseks kasutasin järgnevat retsepti, mille valisin välja paljude pakutavate hulgast internetist (<https://www.wikihow.com/Make-Moss-Graffiti>):

2 peotäit sammalt
350 ml vett
100 ml petti
2 spl suhkurt

Kõik kokku blenderdada ja pintliga kanda soovitud kohale. Niisutada igapäevaselt.

Katse eesmärk: Katse eesmärgiks oli teada saada, kas samblagrafiti abil on võimalik kanga peale mustrit luua? Kas see kasvab suuremaks või jääb samasse suurusesse? Kas see kasvab paremini puuvillasel või villasel pinnal? Kas on vahet vaba käega segu peale kandmisel või vormi abil mustri loomisel? Kui kaua läheb aega, et sammal roheliseks muutuks?

Katse tulemus ja järeldused: Katse ei õnnestunud. Sammal ei hakanud kasvama ühelgi katsel. Võibolla olid omad mõjud ka sellel, et väljas oli külm ja valgust oli vähe. Võibolla ei sobinud väljavalitud retsept selleks katseks, peaks proovima veel erinevaid teisi variante. Võibolla ei sobinud korjatud sammal. Kindlasti soovin antud katset tulevikus uuesti korrata soojemates tingimustes, sest usun, et see kooslus võiks töötada ja selle abil saab luua huvitavaid mustreid kangale.

13

KATSE NR 14

Katse läbiviimise aeg: detsember 2022

Materjalid: Naturaalsed tekstiilmaterjalid (puuvillane, linane), villane paksem viltmaterjal, täitematerjaliks erinevad vanad tekstiilid ja lambavill, erinevad seemned (nisu, rukis, kaer, kress, ristik, kress, munguba, redis), puuvillane nõör ja niit.

Katse eesmärk: Eesmärgiks oli luua toimiv tekstiilkunsti teos, mis võiks olla nõ "peaproov", et kuidas selline tekstiili ja seemnete kooslus toimib näituse keskkonnas. Kas inimestel on julgust kunstiteost kasta? Kuidas ja kui kaua taimed vastu peavad? Kas seemned üldse hakkavad idanema?

Teos sai nimeks Elujanu ja valiti Eesti Tekstiilkunstnike aastanäitusele, mis toimus Tartus, Pallas Galeriis 2.12.2022 - 7.01.2023.

Kas me oskame hoolida ja armastada seda, mida me otseselt ei tunne ja ei näe? Näiteks tulevik võib tunduda meile praegu täiesti nähtamatu. Kas me oskame hoolida millestki nähtamatust? Antud teos annab selleks katseks võimaluse. Ka selles on nähtamatul kujul peidus palju elujõudu. Sisaldades erinevate taimede seemneid, hakkab see hoolitsust ja armastust tundes kasvama, hoolitsuseta aga kuivab ja sureb. Samamoodi on ka tulevik meie kätes. Kas me hoolime sellest?

#rohelistulevik #keskkondmeieümberr #väiksemjalajälg #puhaskohaliktoit #hoolimekoos #ajasmuutuvkunst #kasvavadtekstiilid

Katse tulemus ja järeldused: Valmistasin teose selliselt, et suurem osa seemnepallidest oli töö küljes ja neid hakati kastma alles näituse algusest, aga et näituse avamisel juba asjast aimu saada, siis olin osad pallid ajastanud selleks ajaks kasvama ning installeerisin need vahetult enne avamist teosele juurde. See oli logistiliselt väike väljakutse, aga lõpuks kõik toimus.

Teos kasvas näituse jooksul enam-vähem nagu oodatud, kuid lootsin siiski, et näituse lõpuks on see rohkem roheline. Tegelikkus oli see, et rohelisemad olid need kohad, mis olin eelnevalt juba kasvama ajastanud ja nende ümbrus. Sellest järeldan ja nägin ka kohapeal, et inimesed kastavadki pigem seda kohta, mis on juba roheline, aimamata, et ka teistes pallikestes on sama roheline alge sees peidus. Aga nähtamatust me tihti ei oska hoolida.

Nüüd tehes bakalaureusetööle ühe kangapaneeli samas tehnikas, proovin ajastada kogu töö näituse ajaks kasvama, mis loodetavasti tingib selle, et kogu tööd ka hiljem kastetakse.

"ELUJANU" 2023

ÕHK ON OTSAS
SÜDA PAHA
OLUKORRAST
ÄRA TAHAN
ARSTI NÕUL
JA ROHU JÕUL
SUUDAN VEEL
VESTIL KEEL
KOPS ON KOOS
KOGU MOOS
KUKUN KOKKU
ÜLEDOOS

JURTES ON MINGI HUVITAV VÄGI!!!
AGA SELLEST JUBA MÕNI TEINE KORD :)

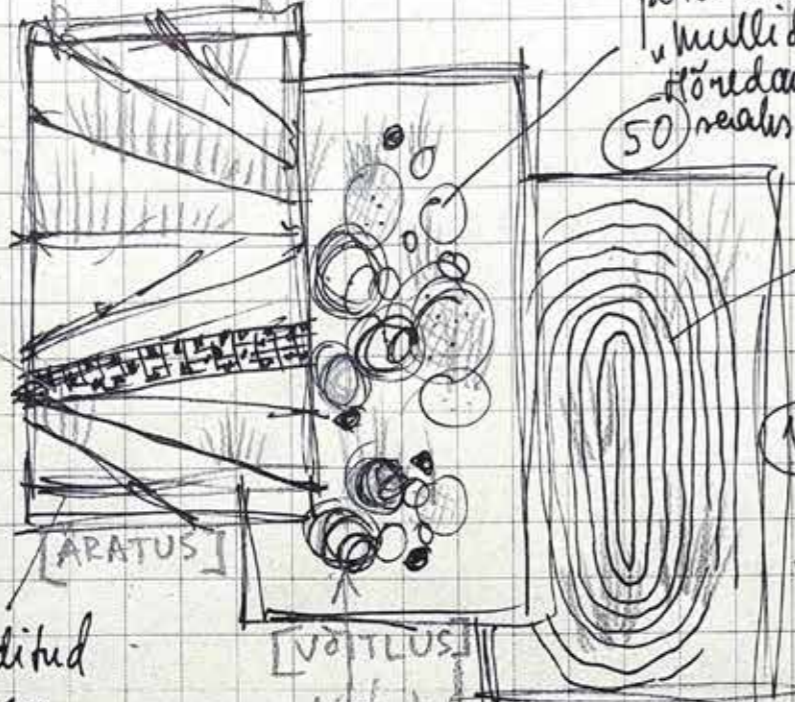
**KASVAVA
TEKSTIILIST KUNSTITEOSE
“KEELATUD ARMASTUS”
VALMISTAMISE
PROTSESS**

KAVANDAMINE

- ripuvad laud
- lihtsused, kiigi kasta saab mõlemalt poolt.

- kambad v6. võvõlvi
tõime ideed? amant
punane
fue?
peale sumuldud (v6. liiga tihed?)
"mullid" seemned sees.
tõredam kangas, et seemned
reagir heakaitse läbi kasvama.

Kas latta
pitsiriba
nimel vana
dekori
oma?

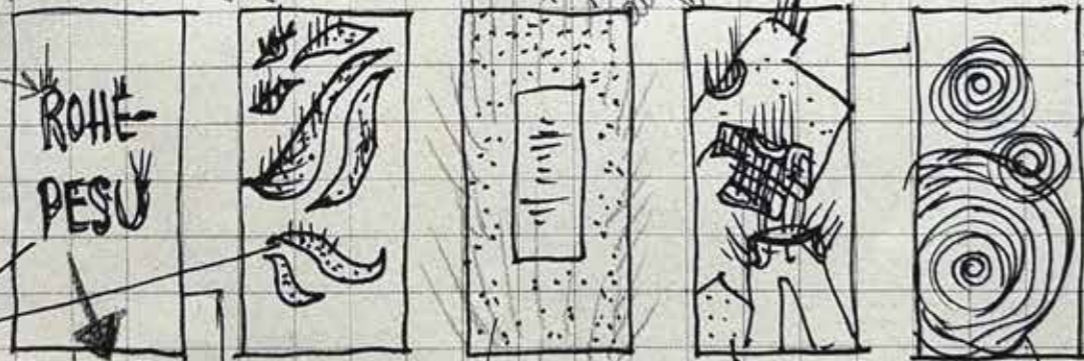
50
100
Ei ole samas
läbi kehtetanud
mõda konkreetset...
tehnikat...

Võiditud
kangas
kauga võltide vahel
seemned.
V6. liada villa vms,
mis paremini niiskust
hoitaks?

[VÕITLUS]
[LEPPIMINE]

KORTSUT
TUO
KANGAS
WABA VORM
Vanad
kangasmõeld
kangas läbi
mõeldud?

00...
00...
00...
Jalajälgid?
Mis jälle jääd
oma kehvusega?

kanvav
muster,
teht kanvab...
(chla seemned
sobivad)
Ilus ja
arvatakse
annelt alguses.
Kui taimeid
pikemad, mis mis kanvab...?
ei ole
arvatakse enam
loetav...

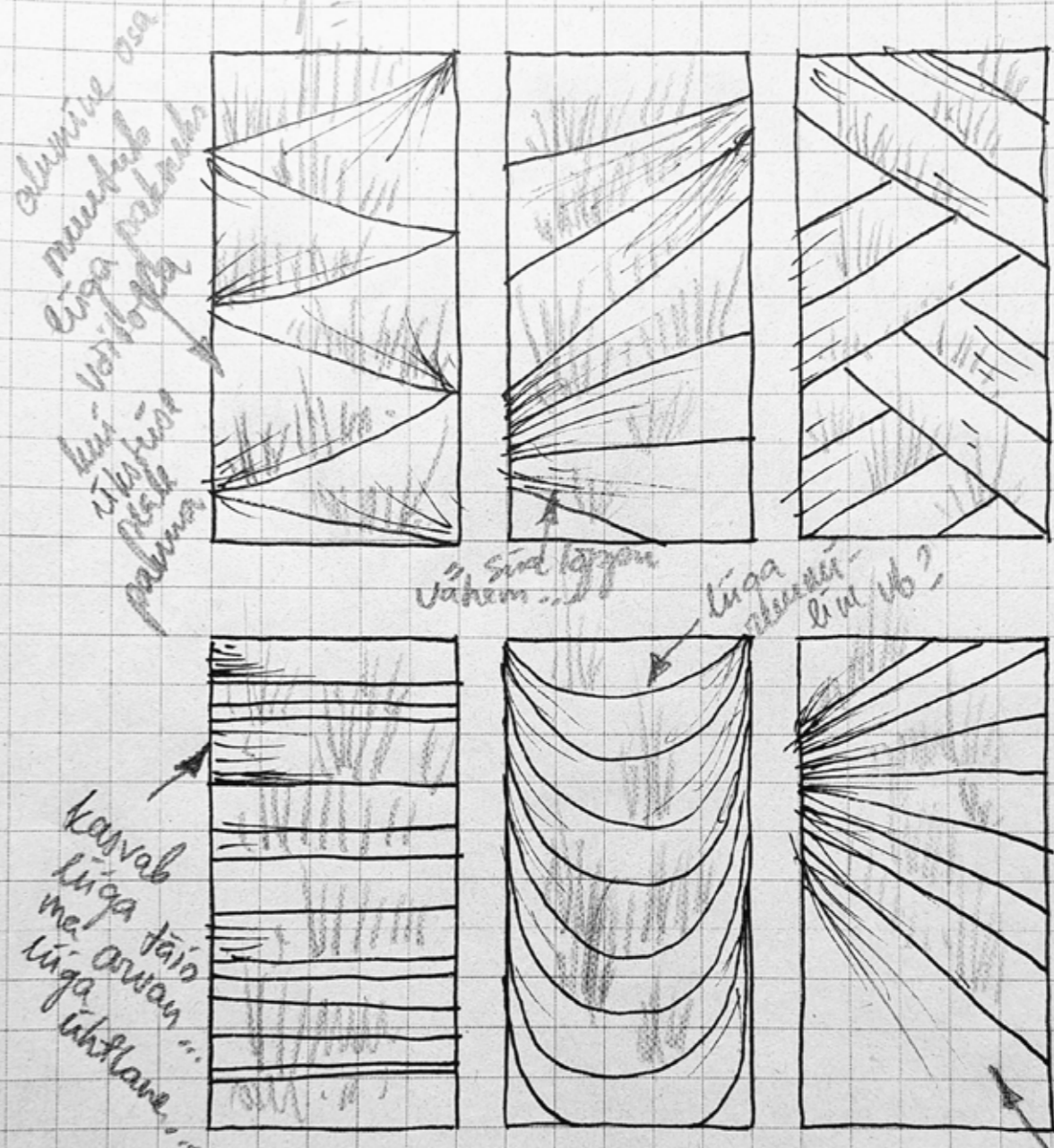
Ei ole v6.
teemant
eraldi tõi
teha...

tants kanvab,
kerkel miski...
sõnum?
V6. selline
just hea,
et ühel
deks rõhke
mohelust?

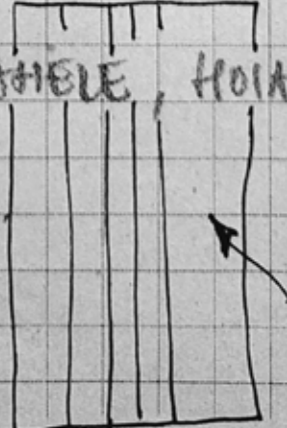
riivarekt
loodud...
seemned
kanvavad
välja tarkust,
kõigest fun...
Aratundavad,
et rõivad...
Tüüfid
abstraktsemad

võllitud
kanvabid,
seemned
vahel...
Pisut eri
toonidega
mängida?

VOLTIMISE VARIANTE

- LIIGA TIHE EI SAA OLA, KASVAB VIHA PUNTRASSE
- ERINEVAID SEEMNEID KASUTADA...
- JÄTTA ÕHUKU KA PA TÜNJA KANGAPINDA VAHELE
- VILL VÄHE VOLTIDE VAHELE, HOIAB NIISKUST PAREMINI.

alki valolid
püstitad?
Vesi ei püsi mis?

"MULLITAMISE" VARIANTE

korvades ja poran pind...
 "üleli" täis suhteliselt tihed...
 võib ka nri kuni et on mullid ja levisi on piind... mis korvab kiiremat aega...

leapok lükk...
 kanga...
 rebenenud ja vahet...
 (subline) traagilised...
 saab karmida...
 detailid...
 saab karmida...
 detailid...
 saab karmida...
 detailid...

minimeeriline...
 hõõrreline...
 selge...
 mitte püüa see...
 alt hästi tihed...
 võivad...
 saab karmida...
 detailid...
 saab karmida...
 detailid...

VEEL KANGA PEALEPANEKU VARIANTE

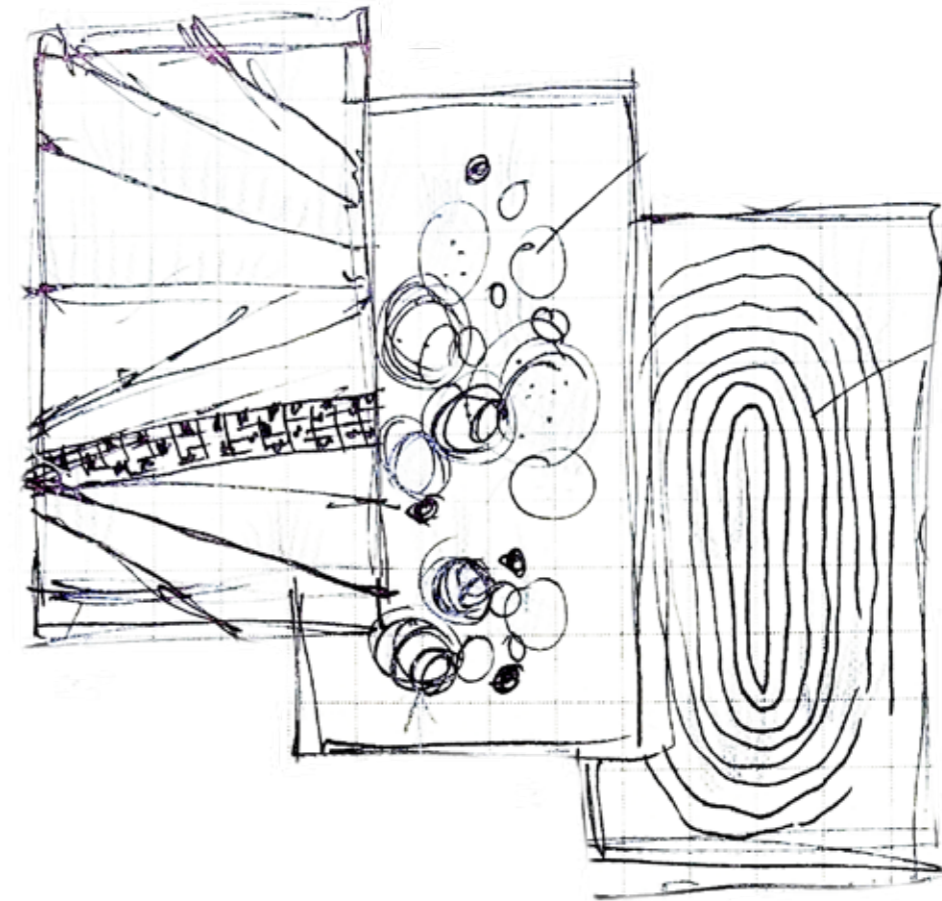
kontrollitud kangas...
 kangaribadest...
 saab karmida...
 detailid...
 saab karmida...
 detailid...

hõõrriiga kangad...
 saab karmida...
 detailid...
 saab karmida...
 detailid...

Detailid...
 saab karmida...
 detailid...
 saab karmida...
 detailid...

TAHTSIN MIDAGI JU KIRJUTADA...

EI SEE TEKST MUL MEENU ENAM
PUHAS LEHT ONGI KENAM

“Äratus”
“Võitlus”
“Leppimine”

Valisin sellised kolm kavandit teostamiseks. Et neid edaspidi paremini eristada, andsin neile sümbolsealt nimetused oma haigusega tegelemise etappide järgi. Kõik see määratlus on muidugi tinglik, kuid minu jaoks siiski vajalik. Kogu protsessist räägibki seesama päevik. Saagu need kasvavad kangast kunstiteosed siis omal moel selle teekonna saatjateks.

MATERJALID

Materjalide valikut põhjendan ja kirjeldan ka lk nr 19.

Lõplikud materjalid otsisin kokku erinevatest Uuskasutuskeskuse poodidest. Kui alguses tundus, et kui keeruline ikka saab olla ühesuguse heleda naturaalse tekstiili leidmine, siis just keeruliseks see lõpus osutuski. Soovisin leida üsna sarnaseid materjale, mis omavahel kokku sobiks, et nendega kolm tekstiilist paneeli katta. Tegelikkus aga oli see, et väga raske oli leida sarnase tiheduse ja tooniga kangaid.

Kaubavalikus oli palju selliseid tekstiile, mis minu jaoks tundusid kuidagi liiga siledad ja õhukesed. Soovisin antud tööle leida pigem paksema struktuuriga ning tugevamaid tekstiile, mis samas oleksid heledad, et nende pealt näeks paremini kasvavaid taimealgeid. Lõpuks sain aru, et see mida taga otsin, olid just vanemad, kaua kuskil kapis hoitud kangad. Tihti olid need veel heegelduste või tikanditega kaunistatud, mistõttu neid võibolla oligi nii kaua hoitud, sest keegi oli ju suure töö ära teinud. Ühel kangal oli veel peal tootja info ja selgus, et see on minuga peaaegu sama vana. Algselt võtsin kangaid varuga, et pärast antud teose jaoks sobivaimad välja sorteerida, kuid aja jooksul läksid enamuse ikkagi kasutusse.

Katsin kõigepealt kõik kolm raami aluskangaga, et teravad puitraami servad liiga selgelt ei eristuks. Seejärel hakkasin igaihele peale meisterdama samast kangast pealisstruktuuri. Selles mõttes samast, et igal raamil on vähemalt mingi osa valmistatud samast kangast.

Seemned antud kunstiteose tarbeks hankisin aianduspoodidest, eelistades eestimaise päritoluga teravilju (nisu, rukis, oder, kaer), aga kasutasin ka mahepoest hangitud idandamiseks mõeldud seemnesegu (kinoa, läätsed, redis), chia ja kressi seemneid. Algselt mõtlesin kasutada vaid söödavate taimede seemneid, kuid muru (koostiseks punane aruhein, karjamaa raihein ja aasnurmikas) ja ristiku hea idanemisvõime ja dekoratiivsuse tõttu võtsin ka need ikkagi projektis kasutusele.

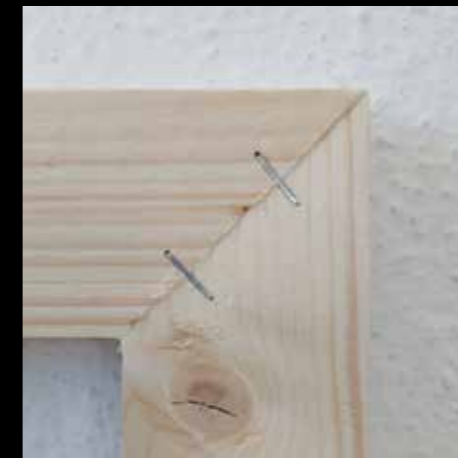
PUITKARKASSI VALMISTAMINE

Soovisin algusest peale kindlalt, et teen kogu protsessi antud töö valmimiseks läbi ise, mitte ei kaasa sellesse abilisi teatud etappide teostamisel. Sellel ei olnud muidugi mitte mingit praktilist kaalutlust, vaid see tundus mulle lihtsalt vajalik, olla osaline kogu teekonnal. Sest antud teekonnast on minu jaoks saanud kogu töö kõige olulisem osa. Samuti meeldib mulle erinevate meediumitega töötada, mistõttu hea meelega ka puitraamide valmistamise ise teostas.

Puitmaterjali (kuusk) sain ühe teise projekti ülejääkidest, mis mõõtu saagides sobisid täpselt minu vajadustega. Lisaks kasutasin PVA-liimi ning klambripüstolit.

Raamide kokkuliimimiseks kasutasin abivahendina spetsiaalseid fikseeritud nurkadega rihmasid ja raskusi, mille abil sain raami nurgad 90-kraadise nurga all paika asetada. Kuna neid oli ainult üks komplekt, siis käisin mitu päeva järjest sama tööetappi teostamas.

Läbi käis ka mõte kasutada näiteks vanu puidust aknaraame, kuid loobusin sellest kahel põhjusel. Esiteks on need tihti üle värvitud selliste värvidega, mis minu töö põhimõtetele ei sobitu ehk need ei ole looduslikku päritolu koostisega. Teiseks ei soovinud ma vanu raame võimaliku hallitussente sisalduse tõttu. Proovisin vältida riski, et juba raamide tõttu need allergikutele ei sobi.

Fotod: Jürjo Nooni

“ÄRATUS”

Kui mina ükskord ärkasin, oli haigus juba kohal... Ka nii võiks see lugu alata. Äratus võib olla nii meeldiv, kui ka selline, mille puhul sulle tundub, et miks üldse on vaja ärgata? Äratus annab sulle ohjad, et päeva alustada..., aga kui need ohjad on okkalised ja haiget teevad?

Esimese paneeli jaoks valmistasin kõigepealt erinevate laiustega kangast ribad, mille sisse asetasin niiskuse hoidmiseks puuvillasest froteest siseribad. Traageldasin need ülevalt servast, et kihid omavahel paigast ära ei nihkuks. Seejärel hakkasin ribasid raamile sättima. Raami tagant kinnitasin need klambripüstoliga. Algselt arvasin, et kasutan selleks õmblemist, kuid klambripüstol osutus otstarbekamaks antud protsessi jaoks. Kangavolte paika sättides pidin väga palju tegema korrekture ja klambreid uuesti lahti võtma, et soovitud mõte saaks teostatud. Paneeli tagumise poole katsin samuti heleda puuvillase kangaga, et vajadusel saaks paneeli eksponeerida ka keset ruumi.

Seemned asetasin voltide vahele alles siis, kui kangas oli raamile kinnitatud. Kasutasin antud paneeli puhul nisu seemneid, sest olin eelnevalt selle sobivuse katsetega tõestanud.

SIIA TULEB HILJEM PILT SAMAST
KASVAVAST PANEELIST

“VÕITLUS”

Võitlus, võitlemine; lahing, lööming, kaklus, jõuproov; võistlemine. Edukas, kangelaslik võitlus. Talurahva võitlus oma maa pärast. Vaenlasega peeti ägedaid, veriseid võitlusi. Käis vihane võitlus elu ja surma peale. Mehed tormasid kirveste ja kaigastega võitlusse. Kaitsevägi astus okupantidega, okupantide vastu aktiivsesse võitlusesse. Võitluses uustulnukaga jäi kogenud maadleja alla. Majanduslik, poliitiline võitlus. Võitlus toorainete ja turgude pärast. Võitlus uue eest ja vana vastu. Talumees on pidanud kõva võitlust liigvee ja põuaga. Peremees asus võitlusesse rottidega, koidega. Viimne võitlus maovähiga. Vastakate tunnete võitlus. Ta oli iseenesega raskes võitluses. Kahe silmapaistva kabemeistri põnev võitlus. Liitsõnad: härja|võitlus, kahe|võitlus, klassi|võitlus, kuke|võitlus, käsitsi|võitlus, laua|võitlus, lähi|võitlus, mõõga|võitlus, piigi|võitlus, relva|võitlus, rinde|võitlus, rinutsi|võitlus, rusika|võitlus, tagalaua|võitlus, täägi|võitlus, vabadus|võitlus, vabastus|võitlus, õhuvõitlus; elu|võitlus, konkurents|võitlus, olelus|võitlus, palga|võitlus, sise|võitlus, streigi|võitlus, surma|võitlus, valimis|võitlus, võimuvõitlus (<https://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=v%C3%B5itlus>).

Me oleme ikka üks võitlusrohke rahvas...
Astma puhul toimub õhuvõitlus ehk võitlus õhu eest.

Selle paneeli katsin kõigepealt kangaga ning seejärel valmistasin nõ seemnepallid, mida olin eelnevalt testinud Elujanu teosel (vt lk 104). Seekord muutsin pisut pallide valmistamise materjale – sisuna kasutasin villa asemel puuvillast froteed ning pealiskangana kasutasin vaid ühte hõredat linast kangast, et tulemus oleks ühtlasem. Oluline selle paneeli puhul oli, et seemned saaksid ikkagi läbi kanga kasvada. Kasutasin erinevaid seemneid, et “Võitlus” oleks mitmekesisem. Nõ olelusvõitlust hakkavad pidama nisu, muruseeme ja ristik. Samuti hakkavad kangast katma chia seemnetega laigud, mis loodetavasti antud paneelile rohkem rohelist lisavad.

Peab võitma ainult iseenese, siis on võidetud ka vaenlane.”
(Albert Kivikas “Nimed marmortahvil”, 1936)

SIIA TULEB HILJEM PILT SAMAST
KASVAVAST PANEELIST

“LEPPIMINE”

Me julgeme tahta (ja tahet omadagi) nii naeruväärselt vähe.

Enamasti lepime lähimaga.

Enamasti lepime lühimaga.

Enamasti lepime tühimaga.

(Artur Alliksaare luuletus: “Olematus võiks ju ka olemata olla”, 1968)

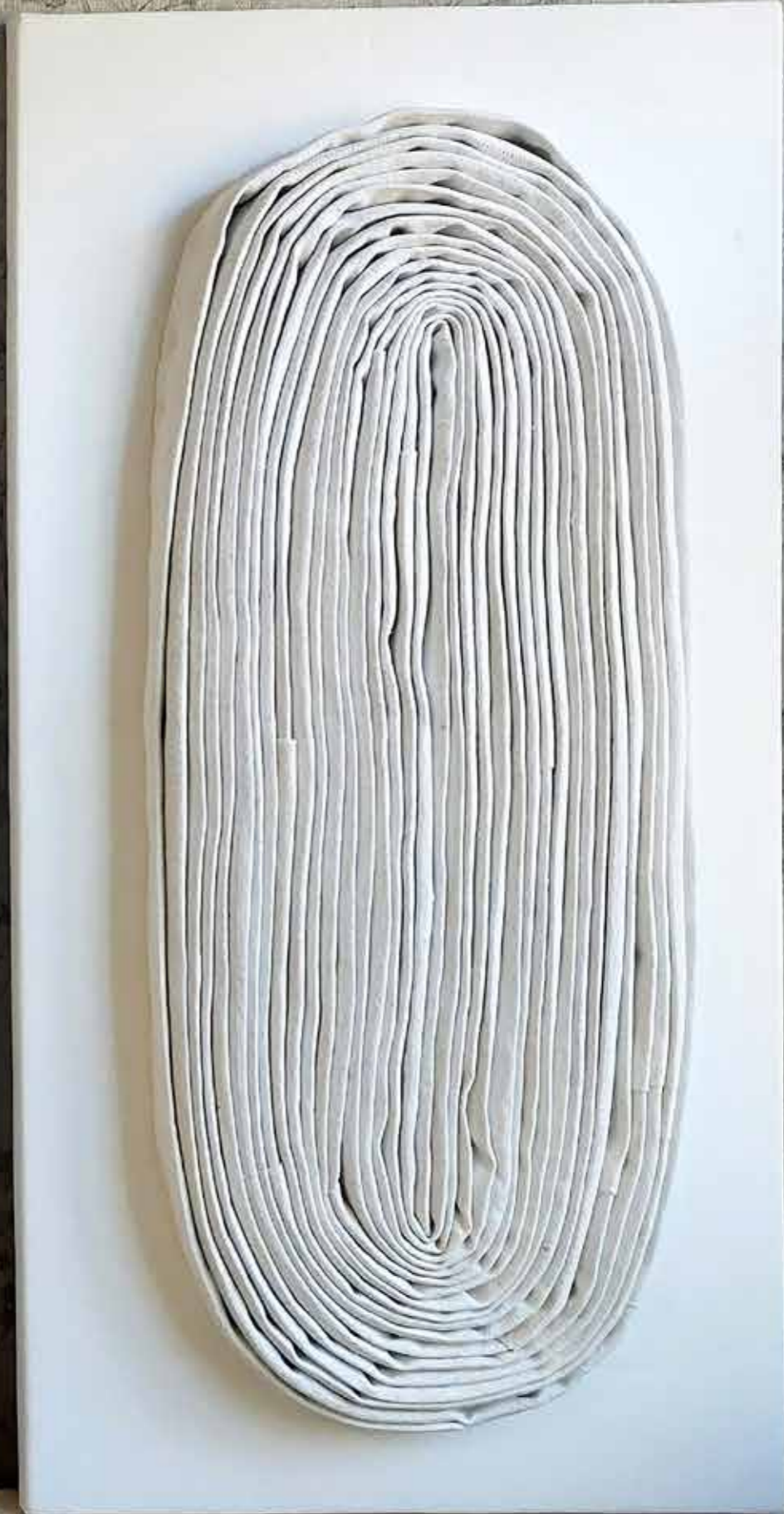
Me lepime, kuigi võiks tahta enamat. See juhtub siis, kui äratusest kohalejõudnud ehmatatus on asendunud võitlusvaimuga, kuid jõud edasi võitlemiseks saab otsa. Siis on nagu on.

“Leppimine” leidis endale sobiva motiivi spiraalse sõõri näol. See on justkui keerutamine ümber teema, millel nagu lõppu ei oleks, kuid soovin selle sõõri siiski lõpetada ja teemale nõ joone alla tõmmata.

8 cm laiused puuvillased tekstiiliribad on triigitud pooleks ning sisaldavad vahetähtselt täitematerjali (koostise kohta tehtud põletuskatsesest saab lugeda lk 94), et hoida seemnetele paremini niiskust. Kõik ribad on õmmeldud käsitsi tausta külge. Kanga vahedesse puistasin erinevaid seemneid (nisu, muru, hernes, chia, kress, läätsed, ristik jpt), et paneeli pinnal säiliks mitmekesisus ja kasvama hakkavad taimed oleksid erinevad. Loodan, et sellest paneelist võiks tulla üks tõeline tekstiilne Tootsi peenar.

SIIA TULEB HILJEM PILT SAMAST
KASVAVAST PANEELIST

"KEELATUD ARMASTUS"
"KODUSES MILJÖÖS"

SIIA KLEEBIN HILJEM FOTOD TASE´23 NÄITUSELT,
KUI "KEELATUD ARMASTUS" KASVAB

SIIA KLEEBIN HILJEM FOTOD SELLEST
KUIDAS "KEELATUD ARMASTUS" OMA ELUTSÜKLI
PEENRAS LÕPETAB

KUIDAS SEE ON VÕIMALIK, ET SA JÕUAD ELUS ÜKSKORD SINNA PUNKTI, KUS SA ... EI MA EI OSKA SEDA SELGITADA ... SA MUUTUD NAGU LEPLIKUKS KÕIGE SUHTES - OK, MITTE PÄRIS KÕIGE, AGA KUIDA GI VÕTAD ASJU NII NAGU NEED ON ... MAAILM SU ÜMBER ON HULLUKS LÄINUD, AGA SA SAAD ARU, ET SINÄ SAAD OMA MIKRO-MAAILMAS JU IKKAGI TEHA SEDA, MIS SIND ÕNNELIKUKS TEEB. OLGUGI NEED VÄIKESED ASJAD, OLGUGI NEED KELLEGI TEISE JAOKS TÄIESTI TÜHISED ..., AGA KUI NEED „SINU KARIKAT TÄIDAVAD“, SIIS ON JU KÕIK KORRAS.

SAIN SELLE HAIGUSE KAELA, NO SIIS ON NII, LAVEERISIN REEGLITE VAHEL, ET ÄKKI LEIAN IKKA MÕNE SEADUSEAUGU, MILES LEIAN ~~ÄKKI~~ SELLE PÄASETEE. MU MEES ÜTLEB MU KOHTA, ET MA OLEVAT „AUTISTLIK PUNKAR“, SEESMISELT MÖLLAN JA VÕITLEN KÕIGELE VASTU, AGA SIIS VÄSIN JA LEPIN ASJADEGA AUTISTLIKU TÄPSUSEGA. VÕIBOLLA SELLE HAIGUSEGA OL I VAJA SEESAMA ETAPP LÄBI ELADA - MÄSSUMEELSELT OTSISIN LAHENDUSI, ALTERNATIIVE ... SELLE ASENEL, ET VISATA KODUST VÄLJA TAIMED JA TEKSTIILID, VÕTSIN NEED KAKS ASJA JA LIITSIN KOKKU, LOOTES SELLEST LEIDA MINGIT LAHENDUST. AINUS, MIS LEIDSIN OL I RAHULOLU, LEPPIMINE. TEEKOND VIIS LEPPIMISENI.

KAS MA PIDIN SELLE NÜÜD NIIMOODI LÕPUTÖÖKS VORMISTAMA? JÄRELIKULT PIDIN, SEST SEE TUNDUS OLULINE SEL HETKEL, KUS PARASJAGU OL I N. SEL MILJONI HARUTEEGA RISTMIKUL, KUS SEISAME IGAL AJAHETKEL.

MULLE VÄGA MEELDIS, KUIDAS ÜHEL NÕNE AASTA TAGUSEL ARUTELUL KUSKIL KORONAAJA VEEBIS RÄÄKIS EKA ÕPPEJÕUD. EIK HERMANN SELLEST, KUIDAS MUSTANDID, ALGSED MÕTTEARENDEUSED, KAVANDID JA POOLIKUD MÕTTED ON ALAHINNATUD. ET NEED ON SIISKI OLULISED. OLEN ISE PIKALT JUBA SAMA TUNDNUD, ET ALATI PEAB ESITANA SELLE LÕPLIKU VIIMASE ÜLILIHVITUD VARIANDI. NÜÜD KASUTAN VÕIMALUST JA OLEN KOGU TEEKONNA TEIE ETTE TOONUD. SUHTELISELT TOORELT JA AUSALT ..., SEST MU ENDA JAOKS ON SEE OLULISEM, KUI LÕPP-PUNKT, KUHU LÕPUKS JÕUDSIN.

SELLINE ONGI SEE TEKSTIILITERAAPIA - MITHEKIHI LINE JA ERI VÄRJVUNDITEGA.

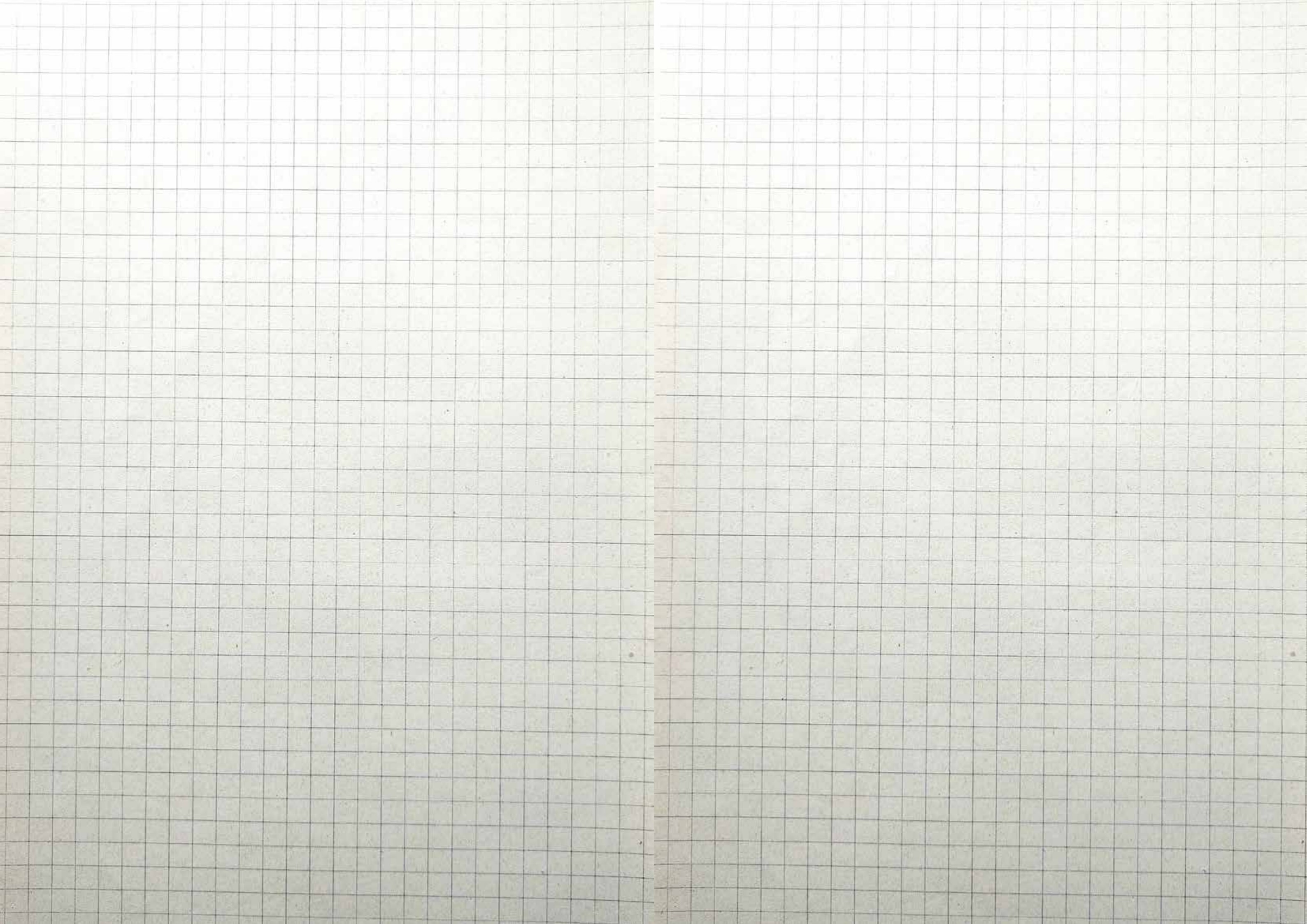
ÄRA MURETSE, KUI NÄIN NIRU
LÖPP ON LÄHEDAL SEL LOOL
TEGELIKULT SEE EI OLEGI JU LÖPP,
VAID HOOPIS UUE ALGUS :)
RINGIRATAST KÄIB JU SUUND

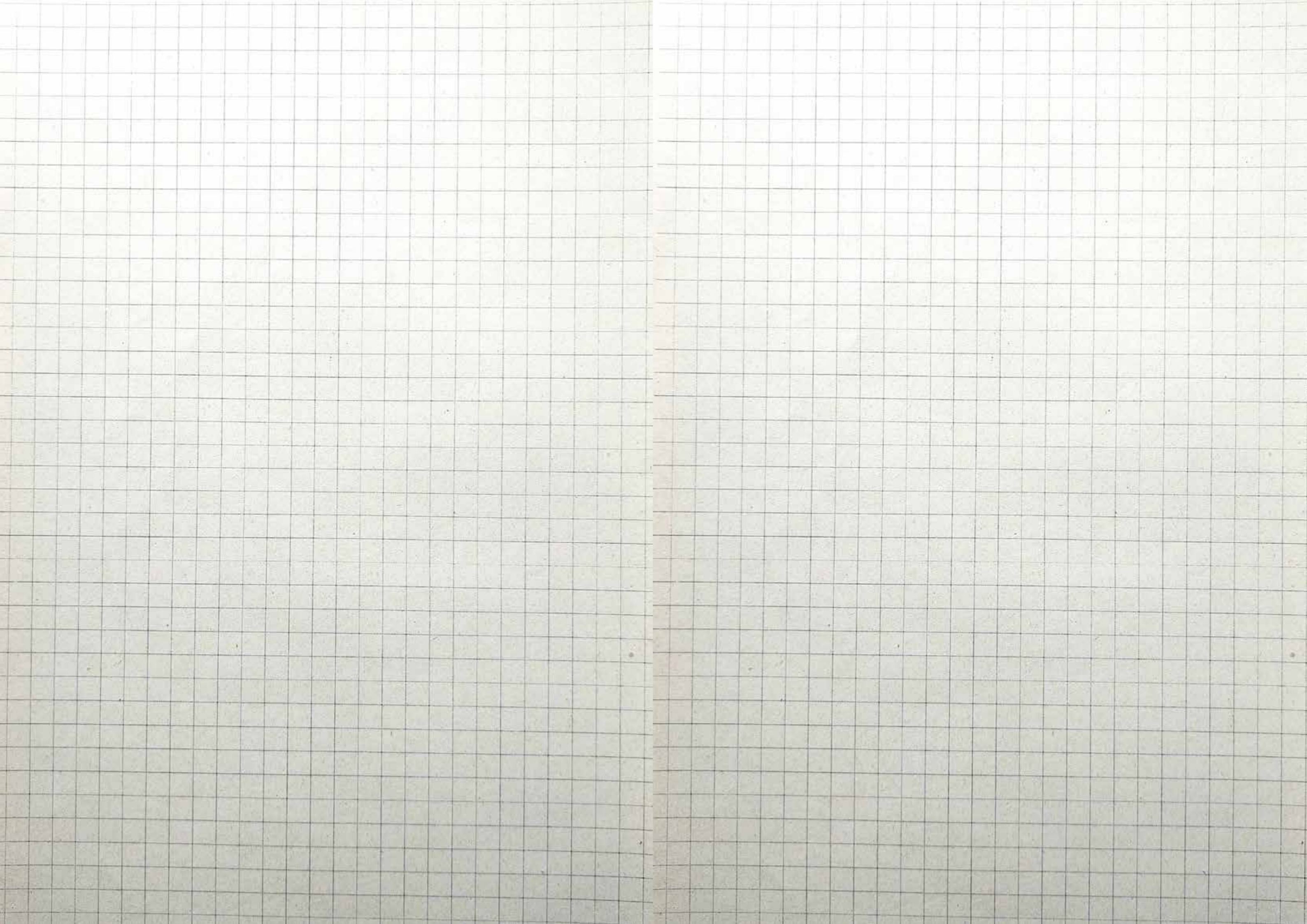

TEKSTIS KASUTATUD ALLIKAD

1. Chan, Emily. VOGUE <https://www.vogue.co.uk/fashion/article/loewe-ss22-menswear-plants> (15.05.2023)
2. Johnson, Anne. Interior landscape plants for indoor air pollution abatement. NASA final report. 1989 <https://ntrs.nasa.gov/api/citations/19930073077/downloads/19930073077.pdf> (18.04.2023)
3. Jürisson, Maie. Tuba ja astma. 2020 <https://www.allergialiit.ee/tuba-ja-astma/> (18.04.2023)
4. Eesti Kopsuliit. Astma. 2021 <https://www.kopsuliit.ee/haigused/astma/> (18.04.2023)
5. Euroopa roheline pealinn <https://greentallinn.eu/> (18.04.2023)
6. Kaimal, Girija. How art can heal. 2020 <https://www.americanscientist.org/article/how-art-can-heal> (18.04.2023)
7. Keune, Svenja. 2019 <http://hb.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1364974&dswid=-9772> (15.05.2023)
8. Maran, Kai. Botaanikaaed alustab suvehooaega aiandusteraapiaga. 2019 <https://pealinn.ee/2019/04/29/botaanikaaed-alustab-suvehooaega-aiandusteraapiaga/> (18.04.2023)
9. Meri, Kristin. Aiandusteraapia. 2017 <https://tegevusteraapia.wordpress.com/2017/08/16/aiandusteraapia/> (18.04.2023)
10. Olmedo, Jacob. <https://www.jacobolmedo.com/> (15.05.2023)
11. Wong, James. Do houseplants really improve air quality? 2020 <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2020/jul/19/do-houseplants-really-improve-air-quality-new-research-makes-james-wong-doubt-it> (18.04.2023)

Kõik esitatud fotod on autori tehtud, kui foto juures ei ole märgitud teisiti.

Siiras tänu teile kõigile!

Piret Valk
Krista Leesi
Katrin Kabun
Kärt Ojavee
Marie Vihmar
Madis Kurss
Maarin Ektermann
Eike Malva
Eva Nooni
Kristel Kaiv
Kristi Kauponen ja Mardi talu
Eesti Allergialiit
Lääne-Tallinna Keskhaigla
Uuskasutuskeskus
EKA keraamika osakond
trükikoda Trükiviis
pere
kooli- ja mõttekaaslased

*Tänatud ka saagu kool
mida kiidaks taevani
kätte antud sai mul rool
millel rällin edasi*

...

